

SZERKESZTŐSÉG TELEFON

Ejjele telefon

KIADÓHIVATAL

Str. Bara

ELŐFIZETÉSI

Egész évre

Félévre

Negyedévre

Egy hónapra

X. évfolyam 143. sz.

1929 Junius 28 Péntek

* 5689 év Sziván 20 *

Ára 5 lej

Dr. Ramaseter Róbert Budapest
Diszkrét 2. Ilc. 8.

KELET

ZSIDÓPOLITIKAINAPILAP

Kolozsváron hirdetések

Rudolf Mosse S. A.

Str. Reg. Maria No. 33. Tel. 4-13

és a

LLOYD EXPRESS

Str. Golu No. 20. Telefon 14-55

hirdetési irodák vesznek fel

Nem lehet tovább srófolni az adóprést

A nagy per elől. Nagy hét óta a napilapok hasábjain egymást váltogatta két cím: „Felemlék az adókat” és „Elbocsátják a felesleges köztisztviselőket”. Vagy az egyiknek, vagy a másiknak kellett megtörténnie ahhoz, hogy a költségvetés felbillent egyensúlyát valahogyan helyre lehessen állítani. Hogy a két cím saponként felváltva látott napvilágot a sajtóban, azt szimbolizálja, hogy a kormány nem tudta megszámolni magát a két egytormán keserű pohár közül melyiket ürítse ki.

Most végre döntött a kormány, de ebben a döntésben nincs köszönet. A hivatalos távirati iroda rövid és szűkszavú kommunikéje szerint a kormány csaknem valamennyi tagjának véleménye megegyezett abban, hogy nem volna opportunus a tisztviselők nagy tömegeit elbocsátani és így nem maradt más hátra, mint újra srófolni egyet az adóprést.

Szógezzük le: a jelenlegi kormány nem felelős az államkincstár zuhlott állapotáért. Ezt az egyet készen kapta, szomorú örökségként a jobblétre szenderült liberális rezsimtől. Valamelyik bukaresti újságíró abból az alkalomból, hogy *Brătianu* Vintilát, a Tudományos Akadémia tagjává választották, keserűen találó megjegyzést szalasztott ki tollán. Arra a szónoki kérdésre, hogy a liberális miniszterelnök a tudományok melyik ágában való buvárkodásával szerezte meg a jogelvet az akadémiai tagságra, így válaszolt: „*Brătianu Vintila a deficitológia nagy mestere.*” Ebben a tudományágban pedig olyan derekasan jeleskedett újdonsült akadémikusunk, hogy az új kormánynak jobbra, vagy balra, de sürgősen mentőkötél után kell nyulnia, ha nem akarja, hogy az egész ország elmerüljön.

A baj csak az, hogy a kormány jobbra nyult, ahelyett, hogy balra nyult volna. Hivatalosan megállapított, körülbelül százötvenezer felesleges tisztviselő elbocsátása helyett átlag tíz százalékkal emelte az összes adókat. Ezt az emelést nevezi a kormány gazdasági félhivatalosa az adók emelkeedésének, holott az adóprést újabb szorítása alighanem visszafelé fog elsültni. Két okból is alkalmatlan ez a sakkhúzás az ország pénzügyi szanálására. Először, mert igazságtalan és másodsor, mert nem lehet végrehajtani.

Igazságtalan, hiszen miért fizesse meg millió és millió ember százötvenezer felesleges tisztviselő lebzselését, akik semmi egyébre nem alkalmasak, csak arra, hogy deficitet termeljenek az államkasszában. Amikor a nemzeti pártzárta még az ellenzéki padosorokban ült, a pénzügyi konszolidációt illető programjában nagyon is forradalmi hurokat pengetett. A párt pénzügyi politikájának tisztán látta a helyzetet, amely rájuk vár, ha a kormány örökebe jutnak. Éppen ezért vagyondezmáról beszéltek, a milliárdos és milliós panamak elkövetőinek börtönbe juttatásáról és vagyonuk elkobzásáról, törvényről, amely majd lehetővé teszi a köztisztviselők vagyona eredetének megvizsgálását s a büntetőn felhalmozott értékek szekvesztrálásait, az adóterhek igazságos és demo-

kratikus elosztását, végül pedig a költségvetés nagy terheit jelentő fölösleges tételék könyörtelen leépítését.

E mindebből mi maradt? Eladtak néhány autómobil, elbocsátottak néhány állami sofőrt, leépítették a külföldi követségek fényűző háztartását, mindez azonban keveset lendített a költségvetésben, míg ugyanakkor még mindig százötvenezer ember eszi hiába az állam kenyereit. A másik oldalon pedig jóformán semmisen történt. Még a köztisztviselők vagyona eredetének megvizsgálásáról szóló törvényről sem beszél senki, sőt, az adóterhek igazságos elosztásáért sem fáj senkinek sem a feje. *Progresszív adózás helyett egere a közvelen és közvellet jogszalási adókat emelik, aminél antidemokratikusabb adózási rendszer el sem képzelhető.* Miért kell millió és millió parasztnak azt a passziót, hogy „National” cigarettát szívhat, olyan súlyosan megfizetnie, hogy teljék abból annak az egymilliárd lej deficitnek a megfizetésére is, amellyel a vasut-fölösleges tisztviselői és rossz gazdálkodása révén ebben

az évben is meg fogja örvendeztetni az országot?

Az azonban, hogy az adóemelés igazságtalan, csak a kisebbik baj. *A nagyobbik baj, hogy nem lehet végrehajtani, ami viszont az egész intézkedést illuzóriussá teszi.* Jól mondotta az ország egyik neves közgazdásza, akinek véleményét az Új Kelet számára kikértük: *vagy kibírja az ország az adóterheket és akkor előbb be kell hajtani a fölértelen adóhátralékokat, vagy nem jök az adófizető polgárok még az adóhátralékokra sem, akkor pedig igazán illuzórikus az újabb adóterhek bevezetése.* De, hogy volna jó az ország az újabb adóterhekre, amikor hogy egyetlen példát említsünk, Kolozsvármegye adófizető polgársága olyan félmilliárd lejjelel tartozik az államkasszának, amit sem fenyegetéssel, sem dobsoval nem lehet behajtani? Persze, hogy nem fogjuk tudni megfizetni az újabb adóterheket és az eredmény csak az lesz, hogy az adóprést rettenetes szorításával rémitett tömegeket az eredeti programjától eltérőleg, a legzüllöttebb korrupció fertőjébe fogja belekergetni a kormány. Egynéhány adósáfár megint dagadtra fog hizni, az államkasszába a felemelt adókból még annyi sem fog befolyni, mint eddig.

Az egyetlen kiút: onnan venni pénzt, ahol van. De nem az adófizetők szürke és keserves robbanó selyméről tömegeitől, akiknek már igazán semmiük sincsen. Az állami üzemetek pedig, ha kell, még koncesszió révén is rentabilissá kell tenni, mert azért nem érdemes az államnak üzletet tartania, hogy az adófizetők verejtékes fillérjeiből tömjék az állandó deficiteket. Nem mi, hanem Garoflid volt földmivelségi miniszter, akinek hazafiságához és nemzetgazdasági éleslátásához szó sem férhet, vetette fel azt az ötletet, hogy a vasutat bérbe kell adni. Ha erre az ura lépne a kormány és szerephez engedné jutni az ország kincsei-nek kiaknázásában a vállalkozó külföldi tőkét, akkor nem kellene fájni a feje az elbocsátandó tisztviselők sorsáért, mert a kellő garanciákkal alkalmassított vállalkozási kedv és a szakszerűen és racionálisan meginduló termelő munka, természetesen rövid idő alatt szívná fel az ország valamennyi munkanélkülijét.

Egyébként ha ez a gyors segítség nem jön, nemsokára az egész ország egy hatalmas nagy zálogházzá változik át, ahol szegénynek, gazdagnak minden ingó és ingatlan vagyonát fogják dobrautni, hogy az egyre többet követelő államkassza tátongó száját valamiképen betömjük.

Európa egyik legborzalmasabb pokla: a jugoszláv-bolgár határmentek

A jugoszláv határőrök rabszija fűzik, internálják és örületbe kergetik a határmenti bolgár lakosságot. Újabb két holttestre bukkantak a bolgár határőrök

Szófia, június 27. A határincidensek színhelyén a bolgár határőrök tegnap két újabb holttestre bukkantak.

A sajtó részletesen foglalkozik az eseményekkel s napról-napra hosszú tudósításokat közöl a meg-megújuló szerb kegyetlenkedésekről és a határátlépő földművesek legyilkolásáról. Több lap szerint naprenden van békés bolgár földművelők, nők, gyermekek rabszija fűzése és internálása. A dolnelyubai internálótáborban lapjelen-

tések szerint borzalmas állapotok uralkodnak. A foglyok nagyrésze nem bírja már az éhséget és a kínzásokat. Többen megőrültek. Mások azt kívánják, hogy kínzásaiknak kegyelemdőféssel vessenek véget, mert a rögtöni halál jobb, mint a további sanyargatások.

Néhány határmenti községben a gyermekek szerb területre kénytelenek járni, mert az iskola a határontulra került. Ha ezekről a területekről egy-egy

áldozott család fő megszökik a kínzások és végzatura elől, a csendőrök a hátramaradt családokat ültelgelik s rajtuk töltik ki bosszújukat. A házkutatások állandóan tartanak s ilyen alkalmakkor jól jár az a család, akiknek csak értékesebb tárgyait, vagy élelmiszereit viszik magukkal a basáskodó karhatalmi osztagok.

A tudósítók közlése szerint a lakosság elkeseredése leírhatatlan.

Végleg elbukott a közigazgatási kerületek terve

Csak felemás decentralizációt jelent az átdolgozott közigazgatási törvényjavaslat

(Bucuresti-Bukarest, június 27. Az Új Kelet tudósítójától.) Hat hónapja vajudik már a közigazgatási reform kérdése. Az eredeti tervezet, amelyet *Boila* Romulus professzor készített el még az elmúlt év decemberében, valóságos odisszeát járt különböző bizottságok, politikai és alkotmányos fórumok előtt. Ez alatt a hat hónap alatt a tervezet lényeges módosításokon ment keresztül és abban a formájában, ahogyan hétfőn a parlament elé kerül, nem képvisel sokkal többet, mint az eddigi közigazgatási reform módosításait. Különböző szempontok kényszerítették a kormányt arra, hogy lényeges koncessziókat tegyen a helyi és tartományi autonómia kiépítésének érdekében. Ismeretes, hogy a kormány a legalap-

vetőbb módosítások egyikének kormányzóságok felállítását szánta, ami a közigazgatási decentralizáció elvének megvalósítását jelentette volna. Időközben a kormányzó, „gubernium” tervét el kellett ejteni, mert annak nagyon orszos hangzása volt, ehelyett a tartományok létesítésének terve lépett előtérbe. Liberális jogászok azonban kisüdték, hogy a tartomány alkotmányellenes, minthogy az alkotmány adminisztratív szempontból csak községekre és megyékre osztja fel az országot. Ilyen előzmények után jutottak végül a javaslat szerkesztői ahhoz, hogy „megyék szövetségét létesítsenek”, hogy a decentralizáció valamelyes formában mégis megvalósítható legyen. Az erről szóló szakasz a következőképpen hangzik:

„Hét helyi közigazgatási központ létesítetik, helyi minisztérium igazgatóság” név alatt a következő helyiségekben: Bukarest, Kolozsvár, Csernovitz, Kiselev, Jasi, Krajova, Temesvár.”

A következő paragrafus kimondja, hogy a megyék 30 évi időtartamra szövetségbe tömörülhetnek, helyi érdekek s a közigazgatás jó menetének előmozdítása érdekében.

A helyi minisztérium igazgatójának adminisztratív rangja lesz, ám egyetemi végzettséggel kell bírnia. A falvakban megszűnnek a jogszertinti tanács tagságok. Egy másik jelentékeny módosítás a tervezetnek az, hogy a városokban nem a lakosság, hanem a tanács választja továbbra is a polgármestert.

Alakítson bankot a romániai Hitelezői Védegylet!

Irta: Dr. Váradai Ödön, nagyváradi ügyvéd

Most, hogy a kényszerregezésről szóló törvény végre megalkotást nyer, szükségessége mutatkozik annak, hogy a kényszerregezés lebonnyolításánál a Romániai Hitelezői Védegylet a megfelelő ellenőrzést gyakorolni tudja és ily módon az általa képviselt hitelezők jogos érdekeit hatékonyan meg tudja ővni.

Erre a legalkalmasabb mód az lett volna, ha a törvény kimondja, hogy a Romániai Hitelezői Védegylet delegált két, vagy három megbízottja útján az ellenőrzés illeti egy a leltár felvételénél, mint az aktívák és passzívák összeállításánál, a hitelezők követelésének bejelentésénél, mindaddig, míg a hitelezők a felajánlott kvótát meg nem kapták.

Mint hogy azonban ezt az intézkedést, jölehet, ezt egy a Romániai Hitelezői Védegylet, mint más kereskedelmi és ipari körök is igényelték, a törvénybe nem vették fel. Más alkalmas módot kell keresni arra, hogy a törvény e lényeges hiányát a hitelezők érdekében sürgősen pótolják. Erre igen alkalmas módnak találnám, ha a Romániai Hitelezői Védegylet, mely országsszerte intenzíven működik, sürgősen megalkotná a Romániai Hitelezői Védegyleti Bankot.

Ennek a pénzügyi intézménynek legalább 5 millió lei alapitkóval kellene megalakulnia, úgy, azonban, hogy az alakuló közgyűlés kimondaná, hogy az igazgatóságot felhatalmazza arra, hogy az alapitkót 20 millió leg időközben kibocsátások által felemelhesse. Ezt az alapitkót mindazon hitelezők, nagy kereskedők, gyárosok jegyeznék le országsszerte, akik Romániai Hitelezői Védegyletnek tagjai.

Arra való tekintettel, hogy a Romániai Hitelezői Védegylet, melynek fiókjai a nagyobb városokban is működnek, magában foglalja a nagykereskedők, gyárosok, pénzügyintézetek igen tekintélyes számát, e részvénnyel a kényszerregezés semmi féle akadályokba nem ütközik. E Romániai Hitelezői Védegyleti Banknak az volna a feladata, hogy ha valamelyik kereskedő megindítja a kényszerregezési eljárást, ennek lefolyását megbízható közegei útján ellenőrizze, továbbá, hogy ezen Védegyleti Bank vállana el a garanciát az összes hitelezőkkel szemben azért a kvótáért, amely kvótát a kényszerregezés kéri kereskedő felajánl.

A gyakorlatban úgy képzelem a Védegyleti Bank működését, hogy ha valamelyik kereskedő megkéri a kényszerregezési eljárást, a Védegyleti Bankot jelölne meg ugyanezzel, mint amelyik pénzügyintézet az általa vállalt kvótát fizetésért a garanciát vállana.

Hogyan menne bele a Hitelezői Védegyleti Bank a garancia vállalásába?

Természetesen csakis olyképen, hogy az illető kereskedő magával, a Hitelezői Védegyleti Bankkal szemben nyújtja a bank által vállalt garancia tekintetében megnyugtató biztositókat nevezetesen arukészleteket, összes kifizető követeléseit, lekötött továbbá egyenlőleg megbízható kezes általana családtagjai, vagy más jó emberei köréből, üzlete kifizetőségének behajtását a Védegyleti Bankra bízna, illetve e követelést ezekre engedményezné.

A Védegyleti Bank tehát minden egyes ilyen esetben azonnal kiküldné az ő könyvszakértőjét, valamelyik a kereskedő szakmához tartozó kereskedő tagját, aki a Hitelezői Védegylet helybeli tagozatának vezetőségéből kiküldött két taggal együtt alaposan megvizsgálja a kereskedő vagyoni státusát és, ha úgy találná, hogy a felajánlott kvótára teljes fedezet van, úgy a Védegyleti Bank vállana minden egyes hitelezővel szemben a felajánlott kvóta pontos fizetését; viszont, ha a Védegyleti Bank úgy találná, hogy az egyezségi kvótára nincs megnyugtató fedezet, nem vállana az ellenőrzést, a lebonnyolítást, a garanciát, ha pedig vállalatónak találná, úgy természetesen a teljes kifizetésig beülteti bizalmi emberét az üzletbe, aki az üzlet bevételeiből első sorban a kvóta kifizetéséről gondoskodik.

E Védegyleti Bank által el volna ör-

ve az, amit a Hitelezői Védegylet kíván, vagyis a kereskedő üzletében való betekintés és ellenőrzés lehetősége.

A hitelezőkkel szemben a felajánlott kvótát, illetőleg teljes megnyugtatót és garanciát képezne az, hogy a Védegyleti Bank vállana a hitelezőkkel szemben a jótállást. Ily módon pótolva volna a törvény hézaga, mert a Hitelezői Védegylet intézmény voltaképpen a lebonnyolítást, az ő szakemberei állítanák össze a helyes státust. Az a körülmény pedig, hogy valamelyik esetben a Védegyleti Bank nem vállalja a lebonnyolítást, mutatná meg a legjobban, hogy a kényszerregezés kéri által megrett fizetési ajánlat kellő alappal nem bír. Ezek szerint a Védegyleti Bank egyben kritikát gyakorolna minden egyes kényszerregezés kérésnek valós helyzetét felelt és ha azt megfelelőnek találja, elvállana a garanciát, elenesethen pedig visszautasítaná annak vállallását.

Ha csak mód volna rá, természetesen vállana a garanciát a hitelezők érdekében.

A Hitelezői Védegylet tagjainak pedig szolidarisan kellene lenni abban a tekintetben, hogy kijelentik, miszerint csak abban az esetben hajlandók a felajánlott kvótát elfogadni, ha előbb a Hitelezői Védegyleti Bank megbízottja útján megtartja a revíziót, megállapítja, hogy melyik az általa garantálható legmagasabb kvóta és minden hitelező csak oly egyezséget fogadna el, amely egyezség fizetési részleteit a Védegyleti Bank garantálja.

Ez a védegyleti Bank vezetősége oly módon alakulna meg, hogy a Romániai Hitelezői Védegylet tagjai volnának kizárólag az igazgatók és a felügyelő bizottság tagjai.

Ezen Védegyleti Bank mindazon helyeken, ahol csoportja működik, így Te-

mesváron, Aradon, Nagyváradon, Brassóban stb. fiókokat állítana fel, amely fiókok a csoport helyiségében volnának, esetleg valamelyik helybeli pénzintézetnél, hogy nagyobb rezsi ne terhelje, mert hiszen elegendő volna minden csoport székhelyén egy helyiség és a teendőkét a Védegylet helyi titkára és a helyicsoport valamelyik delegáltja elvégezhette.

A Védegyleti Banknak székhelyeül Kojosvár szolgálna, ahol a Romániai Hitelezői Védegylet központja van. En igen sürgősnek és igen nagyjelentőségűnek tartom ezen Romániai Hitelezői Védegyleti Banknak legsürgősebb megalakulását, hogy a törvény alapján benyújtandó kényszerregezési kérvényeknél már megkezdhetné működését úgy, hogy minden kényszerregezés kéri utalva volna arra és saját érdekében kötelezve, hogy ezen Védegyleti Bankon keresztül nyújtaná a szükséges garanciákat. A Romániai Hitelezői Védegyleti Bank felállításával és működésével tényleg lehetővé tenné, hogy a hitelezők a felajánlott kvótát minden esetben tényleg meg is kapják. Mert hiába van az egyezségi kvóta felajánlva a gyakorlat azt mutatja, hogy a hitelezők mekaptak 3-4 részletet és azután a többi részlet behajthatatlanná vált. Az összes részletek megfizetésének kikényszerítése és teljes biztosítása volna a Védegyleti Banknak célja és feladata és épen ezért alapos a remény, hogy a Romániai Hitelezői Védegylet tagjai sietni fognak jogos érdekeiket kizárólagosan szolgáló Védegyleti Bank megalakításával.

Céjirányos volna tehát, ha a Romániai Hitelezői Védegylet központja ezen ügyben az összes vidéki csoportok vezető tagjainak bevonásával rendkívüli közgyűlést hívna össze, melynek célja a Romániai Hitelezői Védegyleti Banknak megalakulása és mielőbbi életbeléptetése volna.

A sokat szenvedett kereskedelemre nagy megkönnyebbülést jelentene, ha a Védegyleti Bank közreműködése mellett a felajánlott kvóta tényleg teljes egészében befolyónék.

Öt évi börtönre ítélték egy olasz katonatisztet, aki előbb megszarolta, azután meggyilkolta a szeretőjét

(Róma, jun. 27. — Az Uj Kelet tud.) A napokban Parmában olyan bünpert tárgyaltak, amely felé egész Itália feszült érdeklődéssel tekintett. A bűnügy vádlója Ludovico Muovio hadnagy, egy nagyon könnyelmű fiatalember, akinek menyasszonya volt és emellett négy-öt barátja. Aki szórta a pénz és akiről legközelebbi bajtársai sem tudták, hogy honnan szerzi a könnyű életmódhoz szükséges pénzeket.

Holtan találtak egy asszonyt.

1927. okt. 12-én Parmában egy Anito Fano nevű asszony a Via Cavallotti 19. számú házában egy lakásba ment, hogy ott takarítson. A takarító tudta, hogy a lakást Ludovico Muovio hadnagy bérlé, aki nem lakott állandóan Parmában, hanem Nápolyból, ahol szolgált, hetenként néhányszor egy katonai kurzus hallgatására át szokott jönni. Az asszony megdöbbenéssel fedezte fel, hogy az ajtó mellett egy fiatal, szép asszony feküdt — holtan. A halott fejét egy revolvergolyó furta keresztül. A takarító nyomban értesítette a rendőrséget és a kiszállott hatósági bizottság megállapította a halott nő zsebeiben talált iratokból, hogy Oreste Alodi kereskedelmi utazó felesége, huszonnyolc éves és egy öt éves fiúnak az édesanyja. Meg lehetett még állapítani, hogy minden butor a helyén volt és semmi sem mutatott, mintha itt dulakodás történt volna. Az első pillanatban a rendőrség emberei is azt hitték, hogy öngyilkossággal állanak szemben. Azonban a revolvernek csak a tölténycsúcsját találták meg, a revolver nem volt seholl. Gyanus volt még az is, hogy a halott és az

ajtó között egy vastagra összehajtott pokróc feküdt, nyilván abból a célból, hogy a vér ne folyjon ki a folyósóra és ne legyen árulója a bűnténynek. Harmadik gyünus körülmény volt, hogy a hadnagyot, aki a delután folyamán még Parmában tartózkodott, sehol sem lehetett megtalálni, csak másnap jött hír róla. Ludovico Muovio egy Parma melletti kicsiny városban, Fidenzában jelentkezett a csendőrségnél, ahol ártatlanságát hangoztatta.

Féltékenység?

Muovio a történeteket így adta elő: Alodiné Angiolina Bellit néhány hónappal ezelőtt ismerte meg, akkor amikor parancsnoksága kivezényelte őt a pármai kurzus elvégzésére. Amikor később áthelyezték őt Modenába és már nem kellett látogatnia a katonai tanfolyamot, még mindig fentartotta az asszonnyal a jóbarátságot. Ezt fentartotta akkor is, amikor szeptemberben Nápolyban eljegyzett egy fiatal nőt. Október 12-én Parmába utazott és itt találkozott az asszonnyal. A nő megtalálta menyasszonyának két levelét és ezért borzasztó féltékenységi jelenetet rögtönzött. A katonatiszt, hogy bebizonyítsa, milyen kevés oka van Alodinének a féltékenységre, egyszerűen száj-jellette a leveleket, sőt menyasszonyának fényképet is. Ezzel kissé megnyugtatta az asszonyt aki most már nem sirt, odaült a tükrőhöz és szíjjelbomlott haját rendezgette. Hirtelen azonban revolvert vett elő, amit a katonatiszt éjjeliszekrényén szokott hagyni és főbelötte magát. Ez olyan gyorsan játszódott le, hogy nem tudta ebben megakadályozni. A jelenet

pedig olyan megdöbbentő hatást tett red, hogy teljesen elvesztette fejét, felvette a revolvert, kivette a golyókat, a tárcsát otthagya és a fegyvert magához véve elhagyta a házat. Hogy a botrányt elkerülje, ő maga is öngyilkos akart lenni, de akkor öreg anyjára gondolt és lemondott szándékáról.

A hadnagy ezt az állítását fentartotta a vizsgálati fogság két esztendeig tartó ideje alatt is. A tárgyaláson nem akart leülni a vádlottak padjára, és egyre azt hajtogatta, hogy ártatlan. Amikor megkérdezték, hogy miért nem akar leülni, kijelentette, hogy olyan helyen ahol bűnösök ülnek, neki semmi helye nincsen.

Egy viharos karrier.

Még a vizsgálat során olyan tények kerültek napfényre, amelyek erre a rejtélyes esetre egészen más és érdekes fényt vetettek. A vád képviselője kiderítette, hogy a harmincéves tiszt nagyon könnyelmű életet élt, szoknyavadász volt, hazárdátok és adósságesimáló, aki pénzbeli kelemetlenségeiből a legtrikább esetben tudott korrekció módon kivergődni. Kinyomozták róla, hogy azt a pénzt, amit Belli asszony férjétől kapott háziartásra, ő arra, hogy megfizesse gyermeke tandíját, mindazt a fiatal tiszt vette magához. Ugyanakkor pedig az asszony családja puliszkát evett és vizzel hígított bort ivott. Az asszony elzáróztatott ékszerait, adósságokat is csinált, csakhogy gavalérlának pénzbeli igényeit kielégíthesse. Megállapították még, hogy Bellinek más szerelmei is voltak. Egy francia nőnek udvarolt, aki egy öreg urtól kapott pénzéből fizette ki többibben Ludovico Muovio adósságait.

A vizsgálóbíró megtudta, hogy a hadnagy október elsején nyolcszázötven lírát vesztett pókerben. A pénzt nem tudta kifizetni és váltót adott, amely a kritikus október 12-én volt esedékes. Október első napjaiban levelet írt menyasszonyának amelyben kétezeröt száz lírát kért tőle, hogy nyomaszto adósságait kifizesse. Menyasszonya azonban azt írta neki, hogy nem tud rajta segíteni.

Zsaroló levelek.

A hadnagy lakásán megejtett házkutatás alkalmával garmadáját találták a különböző nőktől eredő szerelmes leveleket és ezek között tíz olyan levél volt, amelyek tartalma, nagyon kompromittálta a pármai asszonyt. Ezt néhány levelet Ludovico Muovio az utolsó találkára magával vitte, nyilván meg akarta vele fenyegetni az asszonyt, akitől mindenképpen pénzt akart zsarolni. De a nőnek már nem volt honnan előkeríteni a pénzt és Muovio hadnagy minden reményét kénytelen volt feladni. Minthogy a lövést a nő tarkóján találták, az a feltevés, hogy a katonatiszt akkor röpítette belé a golyót, amikor kifelé ment. Az orvosszakértők véleménye szerint a lövést néhány centiméterrel irányították az asszony fejébe, holott az öngyilkosok rendszerint a fegyver csövét erősen oda szokták nyomni testükhöz. A vizsgálat folyamán meg lehetett állapítani azt is, hogy az asszonynak semmi oka nem volt az öngyilkosságra. Nagyon szerette gyermekét és soha nem foglalkozott öngyilkossági gondolattal. Amikor a Via Cavallotti felé ment, még gyümölcsöt vásárolt, amit visszahagyott a gyümölcsüzletben azzal hogy később majd magával fogja venni.

Az ítélet.

Az esküdtek elé három kérdést tettek fel: gyilkosságban, emberölésben, vagy öngyilkosságra való kényszerítésben találgák-e bűnösnek Ludovico Muovio hadnagyot. Az esküdtek verdiktje úgy szólt, hogy a hadnagy öngyilkosságra kényszerítette a asszonyt. A vádlottat ennek alapján öt évi börtönre ítélték. Az ítélet kihirdetése után a hadnagy, akinek egyetlen arcizma sem rándult meg, odafordult véltőjéhez ezekkel a szavakkal:

— Mindegy, hogy egy napra ítélték, vagy öt esztendőre. Ez engem hidegen hagy. Ismét hangsúlyozom: ártatlan vagyok.

G. H.

Hirdessen az Uj Keletben

A Romániai Egyesület

A napokban Romániai Zsidó Tanácsok 80-ik életévét betöltötték. A nagyevű zsidó tanácsok van ajánlottak.

E műből meg Zs. T. E., rövid a működéséhez teljes mértékben része olyan nagyket tudott beleválasztani világban lánsságot biztosító részben ennek kétség, amely a fi amely lehetővé tevató emelkedést pái, övtizedes műsületek állnak.

Hogy mennyi szagunkban ez a eléggé bizonyított gazdag, tudományok kiadványai gót.

De különösen Egyesületnek, a ténak feldolgozása körül. Tud uj, vagy csak réjan igényeznek mai zsidók évszénét, ami állt zis, a zsidóság rosszhiszemű áll megcáfolt; mámes zsidó történeli értékű lapok

És ha a szépltozatos tartalmu az az érzésünk Adolf, akinek a utóbbi évszázadaössze van forrvá mához méltóbb részesülhetett, nlen évkönyvet n

A három — részről álló könyv az illusztrált munkáknak van rover, bukaresti aki egy megleghamint a „Bné-Bz valamin az U. vábbá a külön nagyhatású besztői munkásságát atyja” jelzővel

Dr. M. A. Hájat közli, kitérve ségére, különösen egyenjogósítása kai küzdelmeire.

Barbu Lázáre fiájának ismerte sokoklalu irodal egyes jogi munktek.

Henry Markus lón cikkeiben irodalmi tevéken Shakespeare műdításával szerz meit.

E rész befejt Stern második A. Halevnynek elajjuk „Stefan c dökhoz” címmel, e munkájában h vában már a 15 dök, kinek az kapcsolataik vol

Dr. M. Gaster rom jóbarát” cíban, rámutat a eredetire és a h költségére való Erdekes tanul csernovitzi főrab zsidó irodalomba Különös érde

Sinai

A Romániai Zsidó Tudományos Egyesület második évkönyve

A napokban hagyta el a sajtót a Romániai Zsidó Tudományos Egyesület „Sinai” című második évkönyve, amely a 80-ik életévét betöltött dr. Stern Adolfnak, a nagynevű zsidó tudós és közeletű férfinak van ajánlva.

E műből megállapíthatjuk, hogy a R. Zs. T. E., rövid idejű létezésének dacára, a működéséhez fűzött várakozásunknak teljes mértékben megfelelt. Működési körébe olyan nagykonceptiójú egyéniségeket tudott bevonni, akik a zsidó tudomány világában, már eddig is halhatatlanságot biztosítottak nevüknek. És nagyrészt ennek köszönhető az a népszerűség, amely a fiatal egyesületet övezi és amely lehetővé tette neki azon színvonalra való emelkedést, amelyen a nyugateurópai, évtizedes múltú, hasonló jellegű egyesületek állnak.

Hogy mennyire hézagpótló volt országunkban ez a Zs. T. E. megalakítása, eléggé bizonyítják azok a tartalomra gazdag, tudományos közlemények, amelyek kiadványai nyomán látnak napvilágot.

De különösen nagy érdemei vannak az Egyesületnek, a romániai zsidók történetének feldolgozására irányuló munkássága körül. Tudós munkatársai rengeteg új, vagy csak részben ismert adatok alapján igyekeznek rekonstruálni a romániai zsidók évszázados, homályfede történetét, ami által egyrészt sok tendenciós, a zsidóság lebecsülésére szolgáló rosszhiszemű állítás nyer tudományos megcáfolást; másrészt pedig, az egyetemes zsidó történelmet is megbecsülhetetlen értékű lapokkal gazdagítják.

És ha a szépiállítást, gazdag és változatos tartalmú évkönyvben lapozgatunk, az az érzésünk támad, hogy dr. Stern Adolf, akinek a neve a romániai zsidók utóbbi évszázadának történetével annyira össze van forrva, 80. életévének jubileumához méltóbb megünneplésben nem is részesülhetett, mint hogy a Zs. T. E. jelen évkönyvét neki ajánlja.

A három — román, német és héber — részből álló könyvnek első része teljesen az ilusztrációs jubileum méltóságára szánt munkáknak van szentelve. Dr. Niemerover, bukaresti főrabbi vezetője és részt, aki egy megleghangos előszóban, dr. Stern, mint a „Bné-Brit” és „Zion” páholyok valamint az U. E. P. megalakítóját, továbbá a különböző alkalmakkal tartott nagyhatalmú beszédeiről, filozófiai és költői munkásságáért „a romániai zsidók atyjá” jelzővel illet.

Dr. M. A. Halévy Stern dr. biográfiáját közli, kitérve ennek közéleti tevékenységére, különösen pedig a romániai zsidók egyenjogúsítása érdekében vívott politikai küzdelmeire.

Barbu Lázáreanu, dr. Stern bibliográfiájának ismertetéséből kitűnik utóbbinak sokoklalu irodalmi tevékenysége és hogy egyes jogi munkái 2—3 kiadást is elértek.

Henry Markus és Gabriel Schaeffer külső cikkeiben méltatják dr. Stern szépirodalmi tevékenységét, különösen pedig Shakespeare műveinek románra való fordításával szerzett elévülhetetlen érdemeit.

E rész befejezésénél, az évkönyv dr. Stern második részében, elsőnek dr. M. A. Halévynek értékes tanulmányát találjuk „Stefan cel Mare viszonyai a zsidókhoz” címmel. A kiváló zsidó történész munkájában bebizonyítja, hogy Moldovában már a 15. század elején éltek zsidók, kiknek az uralkodói házzal élénk kapcsolataik voltak.

Dr. M. Gaster, londoni főrabbi „A három jóbarát” című folklór tanulmányában, rámutat a fenti című legenda héber eredetére és a héber irodalomnak a népköltészetre való befolyását bizonyítja.

Érdekes tanulmányt közöl dr. I. Mark, csernovitzi főrabbi „Az asztrológia a régi zsidó irodalomban” címmel.

Különös érdekességgel bír dr. Eisler

Mátyás, kolozsvári főrabbi „Az alba-ii zsidó község életéből a 18. században” című hosszabb tanulmánya. A tudós főrabbi, az alba-ii zsidó hitközség régi „pinkasz”-a alapján, tanulmány tárgyává teszi a legrégebb erdélyi zsidó hitközség életének minden mozzanatát, így a község viszonyát a hatóságokhoz, a hitközség kormányzatát és bírói intézményeit.

Hasonló érdeklődésre tarthat számot dr. Singer Jakab, temesvári főrabbinak „A temesvári zsidók multjából” című történeti tanulmánya. Dr. Singer, kinak e tárgyban nem régen jelent meg egy igen értékes műve, bebizonyítja, hogy Temes-

várt már a török hódoltság idejében voltak zsidók találhatóak.

Megemlékszem méltó még dr. Krausz Sámuelnek, a világhírű becsi tudós nagy tudásra valló tanulmánya, egyes, a bibliában szereplő népek mai neveiről.

A könyv e részében szerepelnek még Eugen Relgis, I. Bruckner, dr. I. Niemerover és G. Segal szépi és tanulmányos értékeivel.

A héber részben ismét találkozunk dr. M. A. Halévyval, aki két tanulmányt is közöl. Az egyikben Jasi hitközségének a 17. századbeli történetével foglalkozik; a másikban pedig a bukaresti zsidó hitközség régi pinkaszából közöl szemelvé-

nyeket, megfelelő magyarázatokkal.

M. J. Gullman, kovai rabbi, Rabbi Levi Jechak Bardicserer életét és működését ismerteti.

Fleischer Lipót recenziót ír dr. Singer könyvéről, annak rövid tartalmát is közölve.

P. Reicher rabbi, az 1872. évi ismaili pogrom történetét írja meg, hiteles adatok alapján.

Az évkönyvet dr. M. A. Halévy szerkesztette, aki ezuttal is széleskörű tudásról és a szent ügy iránti lankadatlan buzgalomról tett dicsegetre méltó tanúbizonyságot.

Edelstein M. David (Temesvár).

Fizetési nehézségekkel küzd a bánási Reiter-malomkoncern

Remény van rá, hogy a koncernnek sikerülni fog megegyezni a hitelezőkkel

(Timisoara-Temesvár, június 27. Az Uj Kelet tud.) A bánási piacon pár nappal ezelőtt riasztó hírek terjedtek el a Reiter-féle hatalmas malomkoncern állítólagos fizetéseképtelenségével kapcsolatban. Eleinte ezeket a híreket a legnagyobb kétkedéssel fogadták, később azonban behibonyosodott, hogy a Reiter malomkoncern igazgatósága tárgyalásokat kezdett hitelezőivel.

Az esemény a temesvári piacnak ma egyik legnagyobb szenzációja is in lább, mivel a mindenkori által stabilnak hitt vállalat három nagy malomtól ölel fel, nevezetesen a beeskereki Terézia malmot, a lovrini hengermalmot és a kétféle Ella malmot. Mind a három vállalat részvénytársaság, amelyben tekintélyes pénzesportok vannak érdekelve.

Kiszivárgott hírek szerint a vállalat passzívái 48 millió lej tesznek ki 25 millió lej aktívával szemben. A hitelezők között leginkább a temesvári bankok és bánási kisgazdák vannak érdekelve. Ertesülésünk szerint a megindított tárgyalások eddig még eredménytelenül folynak, általában azonban remélik, hogy a koncern megegyezik hitelezőivel.

A nagyteremi csendőrök véresre vertek egy zsidó házalót, mert nem akart előttük imádkozni

A belügyminiszter példás büntetést kell statuáljon a brutális csendőrök ellen

(Targu-Mures-Marosvásárhely, június 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Felhívó zsidóverésről számol be ismét marosvásárhelyi tudósítónk legutóbbi telefonjelentésében. A tultengő temperamentumnak ezuttal Mendelovits Eizik marosvásárhelyi házaló esett áldozatul, akit a nagyteremi csendőrök négy csendőre minden különösebb ok nélkül véresre vert a nagyteremi csendőrlaktanya hivatalos helyiségében.

Mendelovits, amint azt foglalkozása megkívánja, gyalogzserrel járta be a Marosvásárhelyt környező falvakat. Így érkezett el Nagyterem községbe is, ahol azonban váratlan incidense támadt az ottani csendőrlételegységgel. Éppen a csendőrlaktanya előtt ment el, amikor az egyik csendőrlételegény átkiabált hozzá. — Hé, zsidó igazold magad.

A durva felszólításnak Mendelovits kénytelen-kelletlen eleget tett. Iratai a legnagyobb rendben találtattak. A csendőr azonban nem elégedett meg ennyivel és felszólította Mendelovitsot, hogy kövesse a kaszárnya helyiségébe. Bent aztán formálisan, motozás alá vetették a megijedt házalót. Így akadtak rá batyujában teleszára és imaszijaira. Ekkor már négy csendőr állta körül Mendelovitsot. Az egyik felszólította, hogy vegye fel imaszereit és mutassa be előttük, hogy hogyan szoktak imádkozni a zsidók. Mendelovits felháborodva utasította el magától ezt a kivánságot, erre aztán mind a négy csendőr neki-esett a szerencsétlen embernek. Addig verték, ameddig az elterült a kaszárnya padozatán. A járási csendőrmester éppen akkor érkezett a laktanyába, ami-

kor alantaszaj szöges csizmákja) a szerencsétlen Mendelovits gyomrát rugdosták. A csendőrmester erőlyes fellépésére végül is felhőlt állapotban hagyta ott Mendelovits a nagyteremi csendőrlételegységet.

Mendelovits Marosvásárhelyen súlyos sérüléseiről orvosi látletet, vétetett fel s ennek alapján kérte az eljárás megindítását bántalmazói ellen. A magunk részéről ehhez az épületes esethez csak az a megjegyzésünk, hogy elérkezettnek látjuk már végre azt az időt, hogy a kormány erőlyes kézzel kezelje az ilyen és ehhez hasonló hatósági kilengéseket. Enélkül minden csendőrlételeg és rendőrségi reformkísérlet csak írott malaszt marad, amely végeredményben több kárt fog okozni az országnak, mint amennyi hasznot.

Az optánspör és agrárreform vitája a Kamara mai ülésén

(Bucuresti-Bukarest, június 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara ma délutáni ülésén Goga olvasott fel nyilatkozatot a budapesti demarssal kapcsolatban az Avereson-párt nevében. Megállapítja, hogy a magyar kormány első ízben szögezi le hivatalosan, hogy a trianoni békeszerződés revíziójára törekszik. A revízióit békés uton megvalósítani lehetetlenség, de Románia tudni fogja fegyverrel megvédeni évszázados történelmi jogait.

Lotar Raduceanu szociáldemokrata képviselő a szociáldemokrata párt álláspontját ismertette e kérdésben. Mindenekelőtt leszögezi, hogy a jegyzékváltás és az optánskérdés tárgyalása között szoros összefüggés van. Akkor, amikor az ország ilyen súlyos gazdasági válsággal küzd, fontos az, hogy az ilyen konfliktusok békés elintézését nyerjenek. Hangsúlyozni kívánja, hogy a magyar optánsok követeléseit tulajdonképpen a magyar reakciót támogató feudális urak követelése, amelyek nem egy-

bek, mint támadás a román agrárreform ellen. A kisajátított vitás területek legnagyobb részét a császárok ajándékozták a magnásoknak, a dolgozó nép kárára.

— Az eddigi oligarchikus kormányoknak — mondotta Raduceanu — nem volt meg a morális tekintélyük ahhoz, hogy ezt a demokratikus reformot valóban végrehajtsák. Leszögezi, hogy az agrárreform körül igen sok visszaélés történt. Olyanok jutottak földekhez, akiknek a liberális pártnál és annak földművelésügyi miniszterénél protekciójuk volt. Éppen ezért szükség van az agrárreform gyökeres revíziójára. Elismeri, hogy az optánsoknak kártérítést kell fizetni, viszont ennek úgy kell történnie, hogy az ország dolgozó rétegei azt ne érezzék meg.

Pamfil Seicaru: Vonják le a nekünk járó hadikártérítésből.

Raduceanu: Nekem is ez az álláspontom. Am kétségtelen, hogy az optán-

soknak vannak jogos követelése, mert a kisajátítás során gazdag bojárok számára kastélyokat vettek el Erdélyben berendezésekkel, vadászterülettel együtt.

Pop képviselő Anghelescu iskolaépítési akciójáról beszélt, amelynek során rengeteg visszaélés történt a Casa Padurilor által iskolaépítés céljaira kiutalt fát mindenütt ellopták, vagy egyéb célra használták fel.

Rang jasi képviselő ugyancsak a Casa Padurilornál történt visszaélések ügyében interpellál. Súlyos vádakat sorakoztat fel Opran adminisztrátor ellen és azonnali vizsgálatot kér.

Ezután megszavazza a kamara a rendőrség és a sziguranca újjászervezéséről szóló törvényjavaslatot. Ezzel kapcsolatban jelenthetjük, hogy a javaslatnak a szenátusban való megszavazása után a kormány úgy a rendőrségnek, mint a sziguranca igazgatóságának igen sok tisztviselőjét át fogja helyezni, vagy rendelőzési állományba téteti.

Egész Erdélyben rendkívül mozgalmas választási kampány folyik a Cionista Világkongresszusra

(Cluj-Kolozsvár, június 27. Az Uj Kélet tud.) A cionista világkongresszusi választásokat megelőző néhány nap rendkívül élénkiséget és mozgalmaságot hozott az erdélyi cionista közeletben. A pártok az utolsó erőfeszítéseket teszik, hogy minél nagyobb sikereket könyvelhessenek el a döntő napon. Minthogy a szavazás teljesen titkos és a választási eljárás a legideálisabb proporcionális rendszer alapján történik, a végső eredmény még teljesen nyitott. A legnagyobb eséllyel természetesen az egyévszázalékos Klal-cionista-Mizrachi lista indul a

küzelemben, annál is inkább, mert ezen listán az erdélyi cionizmus legünnepesebb vezetői foglalnak helyet. Szép esélyei vannak az Aviva-Barisszia és a Hitachdut listának is, ezzel szemben a revizionistáknak, akik csak az utóbbi hetekben kezdték meg Erdélyben a szervező munkát, óriási erőfeszítéseket kell tenniük, ha mandátumhoz akarnak jutni. Egyik legutóbbi számunkban közöltük a Klal-cionisták és a Hitachdut programját, az alábbiakban pedig közreadjuk a Mizrachi és a revizionisták választási cikkeiket.

sabb: ez az iskolarendszer teljesen megfelel a palesztinai jisuv nyolcvan százaléka kívánságának és követelményeinek. Ez az iskolarendszer, hogy magasabb hivatásának megfelelően és a szülők igényeit minden tekintetben kielégítse, kell, hogy fejlődjön, hogy kiépítse kereteit, kell, hogy teljes autonómiát kapjon. Követeljük, hogy az alapokból ugyanolyan támogatásban részesüljön a mizrachi iskola, mint a klal-cionisták, vagy más irányzatúak iskolái. A XVI. kongresszus fog a választásos nemzetiségű zsidóság ezen életkérdése fölött határozni.

Testvérek! Mérlegeljétek az elhatározás fontosságát a jelen és a jövő zsidóság szempontjából. A határozat a ti ke-

zetekben van kétéve mizrachista és választásos cionista testvéreim!

Hogy a mi áldásos munkásmozgalomunk Erec Jisráelben — a Hapoei Hamizrachi világszövetség — tovább fejlődhessek, vagy elnyomattassék, hogy a mi chalucaink úgy a hacharanánál, valamint az allijánál megfelelően tekintetbe véssenek, vagy mellőztessenek, hogy mi a szükséges befolyást gyakorolhassuk az építés egész munkájára, hogy korlátozás nélkül működhesünk kolóniáinkon, az új zsidó embertípus — a tóra vávoda — megteremtésének megteremtésén, az mind attól függ, hogy milyen számban jelennek delegátusaink a kongresszuson.

Válasszatok tehát mizrachi delegátust!

Szavazatok és agítálatok a mizrachi-klal lista érdekében. Egyetlen szavazat nem hiányozhatik. Minden mizrachista és vallásos érzelmű cionista teljesítse kötelességét és akkor biztosan elérjük, hogy a jövő Erec Jisráelje történelmi folytatása lesz a próféták és tanaitak örökségének.

A Mizrachi felhívása a sékelefizetőkhez

Csak napok választanak el a 30-án megéjtendő delegátus-választásoktól a XVI. cionista kongresszusig. Uj korszak előtt állunk, ami Erec Izraelit és a cionizmust illeti. Itt az ideje, hogy a Mizrachi érejt megmutassa avégből, hogy Palesztinára a tan és hagyomány szellemében épüljön fel és hogy a Mizrachi eddigi vívmányait is megtartsa.

Arra kell tehát törekednünk, hogy minél több delegátussal jelenjünk meg a kongresszuson, hogy emeljük a vallásos zsidóság presztizsét és hogy a minket illető helyet elfoglalhassuk. Ha megfelelő számú delegátussal leszünk képviselve a kongresszuson, könnyebb lesz a vallásos nevelésre és kaszuthra vonatkozó igényeinknek érvényt szereznünk és nőni fog tekintélyünk, súlyosabb lesz a szavunk nemcsak a cionista szervezetben

belül, de a Jewish Agencyben is.

Nekünk, mizrachistáknak kettős feladatot kell elvégeznünk. Az egyik: Palesztina felépítése, a másik: érvényt szerezni a Thora parancsolatainak. Ezért mindazok, akik szívükben érzik a vallásosság szikráját, törekedjenek arra, hogy a küszöbön álló választás delegátusaink számát megnövelje. Ez csak úgy lehetséges, ha Erdély valamennyi sékelefizető zsidója a klal-cionista és mizrachista közös listára adja le szavazatát. Mizrachisták! Jelenjétek meg a választáson tömegesen és szavazatok a fentjelzett közös listára mert csak ezzel segítitek elő Palesztina felépítését.

Erec-Jisráel! Am Jisráel al pi Torath-Jisrael.

A Mizrachi központja Oradea.

A mizrachi történelmi hivatása az idei kongresszuson

Irta: KLEIN ELIJAHU

Talán egyetlen cionista kongresszus sem bírt olyan jelentőséggel a mizrachi és az egész vallásos zsidóság szempontjából, mint a küszöbön álló XVI. világkongresszus. Közvetlenül a kongresszus után ugyanis, augusztus 11-én összeül a Jewish Agency alkotmányozó gyűlése. Az Agency cionista tagjait a kongresszus fogja megválasztani, bizonyára a kongresszuson szereplő pártok erőviszonyának megfelelő arányban. Most inkább, mint valaha, fog a mizrachi ezen a kongresszuson, mint az egész vallásos zsidóság képviselője, megjelenni. Mi mizrachisták mindent megtettünk és semmit sem mulasztottunk el abban az irányban, hogy az Agencynek nemeionista képviselőiben is minél több vallásos és igazi történetelő zsidó foglaljon helyet. De minden igyekeztünk eljénre is megtörténhetik, hogy a nemeionista Agency-képviselők között nem lesznek vallásos elemek kívánatos számban. Ezért a hiányos képviseletért természetesen bennünket, mizrachistákat semmiféle felelősség nem terhel. Ellenben minden mizrachista, sőt minden klal-cionista, akiben az istenhitnek és a tóraszeretnek akár egy szikrája is él, akiben még nem hamvadt el teljesen a tradíciókhoz való

ragaszkodás lángja, a felelősség teljes súlyát viseli azért, hogy az Agency cionista részében a vallásos nacionalista irányzat minél számosabb és egyénisegekben is súlyosabb képviselethez jusson.

Mi ezért felelősséggel tartozunk Izrael mindenható Istene előtt, felelősséggel tartozunk négyezer éves múltunknak és az eljövendő generációknak. Az, hogy a Jewish Agency cionistái főleg vallásos elemekből álljanak, ezért egyedül mi vagyunk felelősek.

Testvérek! Mizrachisták! Vallásos érzelmű cionisták!

A XVI. kongresszus választási napja a zsidóság történelmi dátuma lesz. Olyan dátum, amilyen századokban, sőt évezredekben is csak egyszer ismétlődik. A ti erőitek, vagy gyengeségtök fogja megpecsételni a történelmi zsidóság erejét vagy gyengeségét — hosszú, hosszú időre. Nemesak az Agency kérdése forog ezúttal kockán, hanem az egész zsidó jövő. Az Erec Jisráelben felnövekedő új generáció léte, vagy nemléte forog kockán. Olyan probléma előtt állunk, amely kell, hogy mindenkit gondolkodásra és cselekvésre késztessen. A talmudnak az a mondanása, hogy: „gyermekünk a mi építőink”, soha és sehol még olyan plasztikusan olyan kötelességre intőn nem bontakozott ki, mint a mostani Erec Jisráelben.

Népünk szintjét és areulátát nem a ma élő és ható nemzedék fogja Erec Jisráelben megadni, hanem a most növekvő, a most feltörő új zsidó generáció. Ennek a ténynek a felismerésében a mizrachi fardhatatlan munkával és kiapadhatatlan energiával életrehívott egy iskolahálózatot, amely a legszebb, a legzsidóbb intézmények egyike, amely az Irás szavaival élve: „istent és embert megörvendeztet”. Ami még fontos-

Mit akarnak a revizionisták

Irta: Dr. KNÖPFLER BERNÁT

A cionizmus végső célja megszüntetni a zsidó nép szellemi, erkölcsi és anyagi nyomorát az egész világon és új zsidó kultúrát teremteni. Ennek első feltétele: zsidó többségű zsidó állam Palesztinában a Jordántól keletre és nyugatra.

Ez a premissza természetesen látszik, mégis a ködös fejú teoretikusok egész sora mesterkedik, hogy valamilyen szellemi konstrukciót állítson fel, amely Palesztinában olyan közületet létesítsen, melyhez zsidó többség nem kell. Ezzel a tendenciával a legerélyesebben kell szembeállani, mert zsidó többség nélkül csak új zsidó gettót lehet csinálni Palesztinában. Herzl Tivadar forradalmi jelentősége éppen abban állott, hogy meglepő hangosan kiáltotta bele a világba: „Judenstaat zsidó állam és minden, ami ebből következik. Ezt a követelést elhallgatni céltalan, mert mindenki tudja, az arabok is elolvasták a Balfour-deklarációt és egy ennél még veszedelmesebb cionista manifesztációt, a bibliát. Veszélyes, mert ha ezt nem hangoztatjuk, olyan kormányintézkedések történnek, amelyek megakadályozzák a többség bevándorlását az országba. A többséghez 25 éven át évi 40.000 bevándorlóra van szükség és hogy ez a tömeg ott gazdaságilag felszívódhasson, az adminisztratív és törvényhozó intézkedések olyan sorára van szükség, amelyeket csak kormányhatalom képes keresztülvinni. Ez az, amit mi politikai cionizmusnak nevezünk. Mindenekelőtt tehát megfogalmazzunk politikai követeléseinket, hogy az angol kormány tudja, mit akarunk, milyen intézkedéseket kívánunk.

Transzjordániát is akarjuk, mert történelmileg mindig a zsidó államhoz tartozott, gyakorlatilag pedig ugyanakkora területen háromszor kevesebb a lakója, jobb a földje, több a folyója, mint a mai Palesztinának. Agrárreformot sürgetünk, hogy a parlagon heverő földek kisajátítása és felosztása által a kolonista olyan földhöz jusson, amelyet nem a Nemzeti Alap vásárol meg méreg drága áron. A városi kolonizáció részére védőcímeket, kivételi prémiákat, szállítási kedvezményeket, kereskedelmi szerződéseket követelünk, csupa olyan dolog, amelyet a diaszpóra zsidóság nem tud előteremteni, csak a kormányhatalom. Pénzügyi téren a letelepülést elősegítő adóreformot és nemzeti kölcsön kibocsátását propagáljuk. A kolonizációt minőség és mennyiség szerint a Cionista Szervezet kell irányítsa, cionista-barát közigazgatási hivatalnokokkal, akiknek élen olyan főkörmányzó áll, akinek kinevezéséhez a szervezet előzetesen hozzájárul.

Nem áll meg az ellenvetés, hogy mindezt a mandátum nem tartalmazza. Hiszen a mandátum nem enciklopédia és szükséges, hogy bona fide értelmez-

zék. Ha pedig jóakarattal értelmezik, minden követelésünk jogos és méltányos. Arra a kérdésre, milyen eszközökkel akarjuk mindezt elérni, azt feleljük: Herzl eszközeivel: felvilágosítás, meggyőzés, szervezés. Fel kell világosítani, meg kell győzni és meg kell szervezni a zsidó, az angol és az egész kultúrával közvéleményét, hogy követeléseink a köztudathoz menjenek át. Ezt nevezik a revizionisták politikai offenzívának.

Azt mondják, hogy Angliát nem lehet kényszeríteni. Igaz! Mi azonban tagadjuk, hogy az angol nemzet azokhoz a népekhez tartozik, amelynél a jogos és méltányos igényeket csak kényszer útján lehetne érvényesíteni. Meggyőződésünk, hogy minden becsületes és igazságos követelést, amelyet okosan, erélyesen és bátran képviselünk, az angol nemzet végül is elfogadja. Annál is inkább, mert ezeknek teljesítését Anglia kötelezően vállalta és szükségesek ahhoz is, hogy egy kimondhatatlan tömegnyomort szüntessenek meg. Ebben a tudatban fordulunk mi a világ zsidó közvéleményéhez és hívjuk fel: ujjítsuk meg Herzl tradícióját. Felhívjuk a zsidóságot a békés és rendszeres politikai harcra, hogy követeléseinket érvényesítsük.

A légió követelése a revizionisták programjának teljesen félreértelt pontja. Szóval készülődsz, vagy imperialista militarizmusra gondolkodni. A légió pedig teljesen békés rendszabály politikai és gazdasági munkánk biztosítására. Még a háború előtt szervezte meg dr. Eleazar Schochat több más munkászervezzel együtt a zsidó őrséget, a zsidó sémerek szervezetét, amelyet a szultán feloszlalt. A háború alatt a sémerek Jabotinsky légiójához csatlakoztak, amelyet aztán az angolok szereltek le. Josef Trumpeldor, a légió félkarú kapitánya erre újabb légiót alapított, a Gódu Avodát, a munka légiót. Még be sem fejezte a szervezést, a druzok és arabok betörték Északpalesztinába és Trumpeldor elesik Tel-Chajnál a haza védelmében. Mindhároman felismerték, hogy Palesztina sorsa attól függ, vajjon a zsidók meg tudják-e védelmezni a maguk pozícióját az országban önállóan, minden idegen segítség nélkül.

Nem igaz, hogy a cionista közvélemény légióellenes. Amikor 1921-ben a „nemzeti otthonban” pogromok voltak, az Akcion-komité, a kongresszus, a lengyelországi cionista konferencia, a Vaad Leumi sorra állást foglaltak a légió újra való felállításá mellett. A gondos államférfiu legelemibb kötelességét mulasztják el, az előrelátást. József törvényéről feledkeznek meg, a 7 követésztendőben kell gondoskodni a következő 7 év nyomorúságának elhárításáról. Csak volna egy pogrom, hol lenne légióellenes cionista? Az antilegionizmus

tebát nem hanem felelőt amely csak a tory" teljesen épül... A cioniz az államépítés gazdasági reform általán ki. légióra van szükség. Aki lemond rizmusról mon

Szociális tere hogy osztályell hanem kiegyen oldani. A munk nyeket épít, a ságot. Mi nem jéről és nem sz A zsidó munka veszedelem, a nemzetűrlés. elsőrendű érde normális kama nak, hogy befo a magántőke len tehát harc jelen. Az összes egyzetetését ak tünk az építés bitrage eme el mi formákban A cionista al az álláspontun süket követelji mezőgazdasági válhasson az gassák és a fő gyék. Emellett sák a nemzeti nak kamatait. A népnevelés dicitók alapján Szellemi életim tatnunk, mert nemzeti életim tudjuk biztosít helyreállítani. tizmusunk C a teljes szakuba elvilágosiasodás

A revizionista lánkja a cionis maga a tiszta pártnak megva és külön vélemény mustaj egyesíté tok, szocialisták ortodox és-e jogári filantr a revizionisták nizmus alapján tel nélkül mind és tömegbevan alárendelni. Ez ták a Jewish az azt eljenzik, h adjanak Palesz hogy nemeionis kiadásokat és munkát: ellenk fük, hogy a kö terjeszteni, a te zessék minden De: a Palesztin táknak kell me ták kell megh célra kap Pale Ezek a cékitüz még inkább hi cionisták bevon egyes Edektivy tonómiaról besz államról, levant szándékunk zsi angol impérium ezek, amelyek renditük.

Mi igenis aka téslsz minden azért amit ad, ki hisz az ideál nista. A cion politikai irányt kérdésekbe. A csak gazdasági mozvjetkormány ben és Bir-Bits hész is hozzája ugyanazok a J a Jewish Aganc

Butoraink tartósságát garantálják
legmodernebbül berendezett! **száritóink!**
Ne sajnálja az utat

Marosvásárhelyre
és győződjön meg, hogy a legszebb butorok legolcsóbban részletfizetésre is a

Székhely és Réti Rt.
buto-gyárában vásárolhatja. Világmárkás zongorák és pianók nagy választékban!
Ra zainkival utazónkat meghívására küldjük.

tehat nem meggyőződésen alapszik, hanem felelőtlen impresszionizmuson, amely csak a legutolsó „very satisfactory” teljesen megnyugtató jelentésekre épül... A cionizmusnak zsidó állam kell, az államépítés feltételei politikai és gazdasági reformok, amelyek ellenállást váltanak ki. Az ellenállással szemben légióra van szükség. Ez az élet vaslogikája. Aki lemond a légióról, az a cionizmusról mondott le.

Szociális téren első princípiumunk, hogy osztályellentéteket nem harccal, hanem kiegyenlítéssel lehet csak megoldani. A munkásság kollektív intézményeket épít, a polgárok magángazdaságot. Mi nem beszélünk a kvuca esődjéről és nem szidjuk a negyedik alliját. A zsidó munkás kiegészítése nemzeti veszedelem, a zsidó munka bojkottja nemzetárulás. A magántőke azonban elsőrendű érdeke az államépítésnek: normális kamatozása előfeltétele annak, hogy befolyjon az országba. Hare a magántőke normális kamatozása ellen tehát harcot jelent az országépítés ellen. Az összes nemzeti érdekek összeegyeztetését akarjuk és mindent alávetünk az építés érdekének. A nemzeti arbitrage eme elvét gyakorlati, társadalmi formákban kell megvalósítani.

A cionista alapokkal szemben pozitív az álláspontunk, csak teljes átszervezésüket követeljük olyanformán, hogy a mezőgazdasági bér munkás klsbirtokossá válhasson az ipart megfelelően támogassák és a földeket használhatóvá tegyék. Emellett pedig az alapok biztosítsák a nemzeti kölesőnt és fizessék annak kamatait.

A nevelést mi az élő nemzeti tradíciók alapján akarjuk megszervezni. Szellemi életünk forrásait fel kell kutatnunk, mert azoknak ismerete nélkül nemzeti életünk folytonosságát nem tudjuk biztosítani, illetve nem tudjuk helyreállítani. Ez a mi kulturális legitimizmusunk. Csak ezzel védekezhünk a teljes szekularizáció ellen, de a teljes elvilágosiasodás ellen is.

A revizionista szervezet nem egy szilánkja a cionista szervezetnek, hanem maga a tiszta cionizmus. Minden más pártnak megvan a maga külön érdeke és külön véleménye, amelyet a cionizmusmal egyesíteni akar. A munkáspártok, szocialisták és cionisták, a mizrachi orthodox és cionista, akal-cionisták, filigrari filantropok és cionisták, csak a revizionisták állanak a cionista cionizmus alapján és hirdetik, hogy kivétel nélkül mindent a gyors államépítés és tömegbeváندorlás érdekének kell alárendelni. Ezért ellenzik a revizionisták a Jewish Agency politikáját. Nem azt ellenzik, hogy nemcionisták pénzt adjanak Palesztina építésére, nem azt, hogy nemcionisták ellenőrzik a pénzkidárolásokat és a gyakorlati Palesztinamunkát: ellenkezőleg, évek óta hirdetik, hogy a kolonizációs munkát ki kell terjeszteni, a telepítést szakemberek vezessék minden pártérdek kizárásával. De: a Palesztinamunka céljait a cionistáknak kell megállapítaniok, a cionisták kell meghatározzák, hogy milyen célra kap Palesztina pénzt és embert. Ezek a célkitűzések hiányoztak eddig, még inkább hiányozni fognak a nemcionisták bevonása után. Hiszen most egyes Edektive tagok territorialis autonómiáról beszélnek, két nemzetiségű államról, levantei Svájcra és hogy nem szándékunk zsidó államot alakítani az angol impériumban. Olyan jelszavak ezek, amelyek az államgondolatot megrendítik.

Mi igenis akarjuk, hogy az államépítéshez minden zsidó járuljon hozzá és azért amit ad, vállalja a felelősséget. Aki hisz az ideálban és pénzt ad, az cionista. A cionista ennél fogva végzi a politikai irányítást s beszélő a gazdasági kérdésekből. Aki csak pénzt ad, annak csak gazdasági ellenőrzési joga lehet. A szovjetkormány is telepít zsidókat Krimben és Bir-Bitsanban, ehhez a telepítéshez is hozzájárulnak dollármilliókkal ugyanazok a Joint-előkelelések, akik a Jewish Agencybe most jönnek be, de

még csak kérni sem merték ezek az urak soha, még csak gazdasági béleszólási jogot sem a szovjetkormánytól, még kevésbé politikai irányítást. Az olyan Jewish Agencyt tehát, amelyet nem a cionista kongresszus választ meg teljese

egészében cionistákból és nemcionistákból, mi soha el nem ismerhetjük.

A zsidó filantropok folytassák, amit Palesztináért eddig tettek. Rokonszenvvel nézzük őket. De a mi erőnk, a mi munkánk, életünk és minden álmunk a

zsidó államé, amelyet fel akarunk és amelyet fel tudunk építeni. Mindenki, aki az ezzel ellentétes éddigi ideológiát revideálni akarja és mindenkélti a zsidó állam gondolatát tartja szem előtt, szavazzon a revizionisták listájára.

Karóbahuzó Vlad vajdát kívánja vissza Filipescu, hogy a korrupció kírtható legyen

Románia a korrupció és baksis országa és ezen csak a diktatura segít — véli a romániai faskista párt zászlóbontója

(Bucaresti-Bukarest, június 27. Az Uj Kelet tudósítójától). Grigore Filipescu, a román politikai élet enfant terriblje, néhány héttel ezelőtt faskista izü akciót indított be egy nyilvános előadásával. Filipescu, a régi román politikai élet egyik kimagasló alakjának, Nicolae Filipescuinak fia, előbb a konzervatív, majd a nemzeti párt tagja volt, innen az averzskánusokhoz lépett át. Ez év elején Averescu tábornokkal való konfliktusa miatt ezt a pártot is el kellett hagynia, mert Filipescu „Epoca” című lapjában kiméletlenül támadta Barbu Stirbeyt, ami keresztelte a tábornok politikai terveit. Előadásában Filipescu kifejtette, hogy a Romániában ma uralkodó erkölcsök és közállapotok mellett az országnak elkerülhetetlenül el kell pusztulnia. Romániát csak diktatura mentheti meg a parlament megszüntetésével és a korrupció és politikai befolyások elleni legkíméletlenebb küzdelemmel. Filipescu előadása heves polémiákra

adott alkalmat a bukaresti sajtóban. A demokrata „Adeverul” erőiesen kikelt a diktatura gondolata ellen. Filipescu az Adeverulnak adott válaszában részletesen felsorolja azokat az okokat, amelyek az országot a mai tragikus helyzetbe jutatták s amelyekben csak egy kíméletlen diktatura segíthet. Cikkében többek között a következőket írja Filipescu:

Az idegenek szemében Románia ma a baksis országa, ép úgy, mint Törökország volt Abdul Hamid idején. A borsul az arcunkról szégyenünkben, ha például halljuk, hogy Parisban egy nagy cég igazgatótanácsának ülésén felolvasták azoknak a névsorát, akik baksist kaptak egy romániai üzletért. Miniszterek, államtitkárok, kabinetfőnökök, miniszterek rokonai, nagyszámban társaságbeli hölgyek szerepeltek ebben a szomorú „rendkívüli” költségvetésben.

És még megjárná, ha a baksis elegen-

dő volna ahhoz, hogy elintézhess ügyeiket. Nem hiszem, hogy a külföldiek annyira puritánok volnának, hogy visszariadnának a gesztus immorális voltától. De ez a rendszer annyira tökéletes lett, hogy egyesek már a baksis elfogadásban is tullicitálnak. Olyanok is vannak, akik elvesztik pénzüket, anélkül, hogy valamit csinálhattak volna.

Filipescu ezzel a rendszerrel szemben Vlad fejedelmet kívánja vissza, Moldova egyik középkori urát, aki karóba huzatta nemeak politikai ellenfeleit, de a legkisebb bűnöst is. Történelmi feljegyzések szerint Tepeş Vlad fejedelem idején a legdrágább értéktárgyat is el lehetett hagynia az ucca közepén, mert senki sem mert hozzányulni. Az Adeverul viszont repikájában biztosítja Filipescut arról, hogy Karóbahuzó Vlad vajdát hiába is várnök s így nem marad más hátra, minthogy a mai emberekkel s a mai törvényekkel próbáljunk a mai bűnös viszonyokon változtatni.

Schalom Asch és Benjamin Cremieux a szellemi népszövetségről

Schalom Asch trilogiát írt a zsidók háborus és forradalmi szenvedéseiről

(Bécs, június 27. Az Uj Kelet tud.) A Pen Klub bécsi nagygyűlése alkalmával módomban volt két kimagasló zsidó származású íróval különböző aktuális témákról beszélgetni.

Schalom Asch, az oroszországi zsidó tömegek lelkiéletének és sorsának kitűnő ábrázolója is megjelent a Pen Klub kongresszusán. Magas alakja, fekete szeméi, kicsiny bajusza és orrának vonala egyáltalán nem árulja el a zsidó származását. Bárki inkább franciának mondaná. Schalom Asch egyébként néhány év óta állandóan Parisban lakik és itt egy francia filmgyár dramaturgia.

Schalom Asch új műve

— Már 40 esztendeje nem voltam Bécsben, mondja a költő. — Akkor már előadták a „Bosszuálló isten” című művet Berlinben, Reinhardt rendezésében. Bécsben ismert nevem volt és a Kurzalban megtartott előadásomra az osztrák főváros legjobb elemei gyűltek össze. A színházi sikerek anyagilag is függetlenítettek és ekkor nyugodtan foglalkozhattam azokkal a témákkal, amik engem évek óta megírás szempontjából érdekelték. Különösen a Bogdan Chmelnický körül élt alakok és az akkori idők zsidó üldözöttjei érdekelték. Történelmi témák izgattak mindaddig, amíg jött a történelmileg legerősebb, leghatásosabb, legvéresebb és legszomorubb téma: a világháború. Most saját történelmi élményeimet fogom össze egy regénytrilógiában, amelynek a „Vizözön” címet adtam. Itt meg szeretném rajzolni az orosz zsidóknak a háboruban és a háború után átélt szenvedéseit. A trilogia első része „Szentpétervár” már megjelent és németre le is van fordítva.

— A Pen Klubban én a magam részéről a szellemnek a népszövetségét látom. Egy olyan szövetséget, amely az ugynevezett kicsiny és nagy kulturák egyenjogusításáért küzd. A Pen Klub hivatása lesz majd tudatosítani azt az esz-

mét, hogy kicsiny és nagy kulturák egyáltalában nem léteznek, csak számbelileg kicsiny és nagy népek. A zsidó nép elenyészően kicsiny néptest volt a többihez képest, mégis megalkotta a Bibliát, amelynek szellemi erejét a világ emberiségének fele ismeri el. A norvég nép számbelileg kicsiny és jelentéktelen, mégis husz éven át ők irányították a világirodalmat. Meg kell érteni, hogy aki kulturát elnyom, az nemcsak a kultura képviselőit terrorizálja, hanem lempuálja az egész emberiség szellemi organizmusának egy részét. Az én speciális álláspontom szerint: a zsidó irodalmat a Pen Klubnak nemcsak de jure kell elismernie, hanem de facto is egyenjogusítást kell biztosítania számára.

Benjamin Cremieux a világbékeről

A francia irodalomnak és kritikának kimagasló alakja, Benjamin Cremieux, aki spanyol zsidó származású, ezeket jelentette ki e sorok írója előtt:

— Nekem az az érzésem, hogy ez a mostani kongresszus fordulóponthoz ért. A Pen Klub most már rá lép az eszmék megvalósításának útjára. A szellemi művek nemzetközi cirkulációját gyorsítani és tökéletesíteni kell a Pen Klubnak. Hogy ez a gyakorlatban is véghezvihető legyen, szükség volna egy állandó végrehajtóbizottságra, amely egy, a plénum által elfogadott program alapján dolgozna.

Benjamin Cremieux ezután kijelentette, hogy véleménye szerint a Pen Klub szellemi előkészítője Páneurópnak. Előbb az intellektuelek leki kapcsolatát kell megteremteni a további bizonyára önmagától fog jönni.

— Én nem vagyok politikus — mondotta Cremieux, — de az az érzésem, hogy a négyéves háború után elérkezett ahhoz a belátáshoz, hogy az immár tizenegyéves békében, többet akarunk a régi békénél. Egyelőre még vámsorom-

pók és politikai bizalmatlanságok feszültté teszik a világhelyzetet, de akinek szeme van, látja, hogy ez a feszültség évről-évre enged. Nekünk, a szellem és irás embereinek oda kell törekednünk, hogy ez a feszültség minél előbb elmúljon és utána egy oly egyetértés érvényesüljön, amely méltó reakciója legyen annak a gyűlöletnek, amely ok nélkül pusztította el a legjobb emberanyagot millióit és olyan javakat, amelyeket évtizedeken át sem lehet majd pótolni.

L. G

— Orosz judós feltalálta a tüzelőanyag nélküli repülőgépet. Moszkvából jelentik, hogy a leningradi egyetem aeronautika tanszékének tanára megoldotta a tüzelőanyag nélküli repülőgép problémáját. A gép kizárólag egy ugynevezett turbo-kompresszor segítségével megy és az utközbenn levegőből vett oxigénnel tovább. Ezzel az erővel alitóltag tizenöt—huszezer méter magasságban óránként ezer kilométeres sebességet képes elérni. Ezt a képességet azonban egyelőre nem használhatja ki teljes mértékben, mert még nincs megoldva az a kérdés, hogy az ilyen gyorsaságra repüléssel hogyan lehet a rendkívül erős légnyomást csökkenteni. A találmány, ha a h iradás megfelel a valóságnak, rendkívüli jelentőségű a repülőtehnika terén.

VEGYESKERESKEDÉS

40 év óta fennálló, kitűnően bevezetve Hunyad megye járásszékhelyén, visszavonulás miatt, lakással s a legmodernebb üzletberendezéssel együtt bérbeadó. Az irukéslet kedvező feltételek mellett átveendő. E elleg megfelelő garanciával rendelkező **üzletvezető** kerestetik. Bővebb felvilágosítással **Friedmann Dezső Arad, Str. Marasesti 8.** szolgat.

Hirdessen az „Uj Kelet”-ben

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánásági zsidóság napilapja.
 Szerkesztő: Dr. Matton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Jámber Ferenc.
 Bunkarész szerkesztőség: Hátszegi Ernő,
 Str. Lipszani 91.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnymását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Az Aviva-Barisszia választói propaganda-gyűlése szombaton este negyedik órákor lesz a mezőgazdasági iskola nagytermében. Előadók: Weiszburg dr. Giszkalay János, akik ki fogják fejteni az erdélyi zsidó ifjúság álláspontját az aktuális cionista kérdésekkel szemben és rá fognak mutatni az okokra, amelyek az Aviva-Barisszia szervezetet önálló lista felállítására készítettek.

Mizrachi propaganda választási gyűlés Kolozsváron. Szombaton délután fél öt órákor a kolozsvári Mizrachi szervezet a Poale Cedók templomában kongresszust választási gyűlést fog tartani. A gyűlés szónokai: dr. Fischer Sámuel és Glück Andor lesznek. Felszólalnak még dr. Fischer Tivadar kamarai képviselő és dr. Matton Ernő, az Uj Kelet főszerkesztője.

Zsidó ünnepély a Gyermekotthonban. Az Izr. Jótékony Nőegylet „Nepközi gyermekotthona” f. hó 30-án, vasárnap d. e. 11 órákor az intézet helyiségében (Cal. Victoriei 85 sz. a.) évzáró ünnepélyt tart, amelynek keretében a gyermekek be fogják mutatni az év folyamán elért haladásukat. Ének, szavaltatok, táncok, játékok szerepelnek az ünnepély műsorán, továbbá kiállításra kerülnek a gyermekek kézimunkái. Az egyleti tagok és más érdeklődő emberbarátok megjelenését szintén kéri az Elnökség.

Az angol kormány feltétlenül Londonban akarja megtartani a külügyminiszterek júliusi konferenciáját. Parisból jelentik: Londoni lapjelentések szerint az angol kormány a törvényhozásnak trónbeszéddel történő keddi ünnepélyes megnyitása előtt még egy minisztertanácsot tart, amelyen a végleges szöveg eldöntését befejezik. A francia fővárosban az esti órákban az a hír terjedt el, hogy Londonból utasítás ment a jövőtélben érdekelt állam kormányainál akkreditált nagyköveteleknek, hogy juttassák el kormányuk formális meghívását a Londonban tartandó külügyminiszteri konferenciára. A hír még megerősítésre szorul.

Keresünk perfekt gyors- és gépirónót, aki a magyar, román és német nyelveket bírja. Cím: a kiadóban.

Salamon Etelka és Utó Mária magyar zenekonzervatóriumi tanárnők nővéreinek hangversenye. Szerdán este tartották a kolozsvári Magyar Zenekonzervatórium növendékei nagyszerű évzáró hangversenyüket. A nagyobb részt egészen fiatalok tanítványok lámulatos felkészültségről tettek tanúságot és közöttük nem egy határozott művészi kvalitásokat árult el. A növendékek mindegyikének játékán megérezte az avatott tanárok gondos munkája. Különösen Salamon Etelka hegedűművésznő növendékei közül tűntek ki többen egészen fölényes játéktechnikájukkal. A hat éves Wertzberger Sándor hegedűjátékát, aki Kigyosi: Gyermekdalát adta elő, általános tetszés fogadta. Adorján Tibor, Ugrai János hegedűtríóját, akiket zongorán Leitner Vera kísért, Bokros Béla művészi kvalitásokat eláruló futinnal adta elő Gossec: Gavotte-ját. Kerekes Jenő és Neumann Böske duettje kedves közvetlenséggel adta elő Gittis Galoppfinal tételét. A zongoristák között Csarnay Ilonka és Sárosy Emma járultak hozzá az est sikeréhez.

Megkezdtek Roata mérnök Kolozsvár város elleni pörének újrafelvételi tárgyalását

(Cluj-Kolozsvár, június 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári villamosművek volt igazgatójának, Roata mérnöknek sok nyomdafestéket látott neve ma ismét odakerült a kolozsvári törvényeszek Decusara tanácsának ajtárára. Roata ez alkalommal az annak idején már részletesen ismertetőt és a városi tanács ellen indított káraérintés keresetével szerepel a nyilvánosság előtt. A villamosművek volt igazgatójának tudvalevőleg a várossal egy megállapodása volt, amelynek értelmében 1932-ig nem lehetett Roatának felmondani. 1926 júliusában mindennek ellenére a városi tanács Roatát mégis elmozdította állásából, mivel különböző visszajeléseket követelt el a villamosüzem vezetésében. Roata szerződése alapján hatszáz ezer lej követel a vá-

rostól kártérítés címén és három és fél millió lej 1932. évig járó fizetése fejében.

A Roata kontra Cluj város-féle kártérítési per 1926 óta megjárta a törvénykezés minden fórumát. Az igazságszolgáltatás hol az egyik félnek, hol a másiknak adott igazat. Végülis, mint említettük semmitörvényi döntés alapján újra tárgyalásra került a sor.

A tegnapi tárgyaláson a várost dr. Pop Dénes és dr. Meles képviselték, míg Roata képviselőiben dr. Nistor, dr. Fabius és Xantopol ügyvédek jelentek meg. A tárgyalás inkább jogi, mint ténybeli alapon folyt, végülis a bíróság úgy döntött, hogy az ügyet még egyszer át tanulmányozza és az ítéletet a jövő hét keddjén fogja kihirdetni.

A kolozsvári hadbíróóság börtönében nem alkalmazták az amnesztiát

A munkásper elíteltjei éhségstrájkba léptek az amnesztiára alkalmazásának kiharcolásáért

(Cluj-Kolozsvár, június 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A politikai amnesztiára életbelépése óta körülbelül nyolc hét telt már el. Az amnesztiatörvény rövid egyszakosra konkrét határozatot tartalmaz arra vonatkozólag, hogy a politikai fogvatartottak milyen kategóriájába részesül büntetéselengedésben és milyen mértékben. Az amnesztiarendelet értelmében több oly elítelt kellett volna vizsgakapja szabadságát, akiknek nevei a munkásper beszámolóiból többé-kevésbé az erdélyi újságolvasó közönség előtt is ismeretesek. Annál nagyobb meglepetésként hat tehát az az értesülésünk, hogy a kolozsvári hadbíróóság börtönében mind a mai napig még igen sokan vannak bebörtönözve olyanok, akik joggal tarthatnak volna nyolc héttel ezelőtt igényt arra, hogy a hadbíróóság börtönéből kiszabaduljanak.

Ezek között a fogvatartottak között vannak a kolozsvári legutóbbi nagy munkásper összes elíteltjei is, akik több ízben intervenáltak szabadonbocsátásuk érdekében, azonban eredménytelenül. A politikai elítéltek végül is elhatározták, hogy éhség- és szomjúság-

strájkba lépnek, amelyet mindaddig tartani fognak, míg szabadonbocsátásukat el nem rendelik. Az éhségstrájk a múlt hét csütörtökön kezdődött és ma is tart. Az éhségstrájk megkezdésével egyidejűleg a kolozsvári munkásper bebörtönözöttjei memorandumot nyújtottak be Maniu Gyula miniszterelnöknek, amelyben 16 pontban tájékoztatták a sérelmeiket, ezek között nem utolsó sorban azt, hogy összes védő aktáik hogyan tüntek el az ellenük lefolytatott per folyamán. Rámutatnak arra, hogy a Marzescu-törvény valamint az amnesztiára vonatkozó fűzött hadügyminiszteri utasítás megállapítja politikai foglyok jogosságukat. Tekintettel arra, hogy itélőleik felebbezés alatt áll és így jogerőre nem emelkedhetett, kéri azonnali szabadlábra helyezésüket.

A memorandum ma már valószínűleg Maniu miniszterelnök keze között van és remélhető, hogy annak kedvező elintézése véget fog vetni az éhségstrájkoló munkások fogságának annál is inkább, mivel az amnesztiarendelet után további fogvatartásuknak semmi jogalapja nincs.

Magyarországon nagy ünnepélyességgel fogadják Bem tábornok Lengyelországba szállítandó hamvait

Budapest, június 26. Jugoszlávia felől a délelőtti folyamán érkeztek Kelebia határállomásra Bem József tábornok hamvai. A vasuti állomást lengyel és

magyar színekkel ékesítették és a befutó vonat diadalkapu alatt gördült az állomásépület elé. A diadalkapun ez a felírás áll: „Köszöntünk téged, Osztro-

Lehetőleg szabadulni Wallace hírgató regényeinek hatásától.

Legujabb Wallace-könyvek

Sötét ember	ára 240.- lej
Borzalmak kastélya	» 136.- »
A hét lakattal tezárt ajtó	» 136.- »
A smaragd nyaklánc	» 136.- »
A rémületes arc	» 221.- »
A sárga kigyó	» 136.- »
A bandita	» 123.- »

Kapható az UJ KELET könyvosztályában.

lenka callaga". A tábornok hamvai délután kiutazott Budapestről Kelebia határállomásra Bem József tábornok hamvaihoz. Bem József tábornok hamvaihoz a lengyel-magyar egyesület delegációja. A vitének szakaszának tisztelgése közben futott be a vonat az állomásra. Valkó Gyula, bajai főispán ünnepi beszédet mondott, melyben méltatta a tábornok szerepének jelentőségét az 1848-49-iki magyar szabadságharcban.

A hamvakat hozó kocsiról ezután a különvonat egyik kocsijában helyezték el a vonat délelben 1 óra 48 perckor elindult Budapest felé, hova este félhatkor érkezett.

A pályaudvari ünnepi fogadtatáson Ripka Ferenc főpolgármester, Budapest törvényhatósági bizottsága, Sipőcz Jenő polgármester pedig a tanács elnöke fogadták a hamvakat szállító különvonatot. Az ünnepi fogadtatás után a kocsiról ágyutalpra helyezték a metent a Rákóczi-úton és Múzeum-körutórat a Múzeum előterébe kísérte a kocsiról, ahol azt díszes katalalkra helyezték.

Szofia, június 26. Tegnap este fél hét órákor érkezett meg a bolgár fővárosba az a különvonat, mely Bem tábornok hamvait szállítja Törökországból hazajugoszlávia Lengyelországba. A szófiai pályaudvaron katonazenekar fogadta a hamvakat hozó vonatot és ünnepélyes öltözetben várakoztak rá Szofia polgárai és katonai előkelőségei, valamint a teljes magyar kolónia. A hamvakat vivő kocsiról számos koszorút helyeztek és a bolgár vezérkari főnök beszédet tartott, melyre Lengyelország nevében a szófiai lengyel ügyvivő válaszolt. A kísérő lengyel tisztok közül is megkezdődött a meleg fogadtatás, ami után a vonat tovább rohogott Jugoszlávia és Magyarország felé.

Jugoszláv állampolgár a magyar csendőrbörténben gyilkosa. Budapestről jelentik: Nagy Pál Antal, Zentán letartóztatott zamárdi csendőrgyilkos részletes kihallgatását tegnap kezdték meg Szabadkán. A gyilkos előada vallomásaiban, hogy jugoszláv állampolgár és ennek bizonyítására okiratok részleteit előhozta. Az igazságügyminiszter még nem döntött a magyar kormány részéről érkezett kiadásti kérélem felett, de Nagy Pál Antal jugoszláv állampolgársága esetén bizonyos, hogy a kiadást megtagadják a szerb bíróság fog bűnperében ítéletet mondani.

A cseh miniszterelnök nyilatkozata a kisebbségi kérdéssel. Prágából jelentik: Politikai körökben élénken kommentálják Udrzall miniszterelnök politikuskok előtt tett azon nyilatkozatát, hogy igyekezni fog a kisebbségi kérdést illetően kormány minisztereinek állásfoglalását egymáshoz közelíteni. E nyilatkozatot a miniszterelnök a kormány német kisebbséghez tartozó tagjainak a lapok tudósítóinak tett kijelentései tették szükségessé.

Román, angol, francia, német, olasz, szláv fordítások, levelek, kérvények, tudományos, irodalmi és közgazdasági cikkek. Másolások, sokszorosítások. Dr. Mandel fordítóiroda. Str. Memorandului 9.

Szeszgyárosok, szeszfűzőh
 nem nélkülözhetik
A szeszgyártás kézikönyvét
 A leg részletesebb, legérthetőbb módon megírt szakmunkát. Szerkesztették: Dr. Herics Tóth Jenő és Osztróvsky Antal műegyetemi tanácsadók.
 Ára fűzve 1100, kötve 1300 lej.
 Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Hirdessen az Uj Keletben

Oriási felhívás jelentik: Jás és egész kerületben az Uj Kelet 150-160 példányban áll a világhírűségére. A környékbeli okozott a nagy...

Egyik hír zásával szerető birodalom zav... A Wolff tavir... sitójának köz... elnök ma prok... kossággal, hog... külföldre szán... dalmi főváros... mentárként az... amennyiben F... következnek, a... alább is rövid... De ha Feng O... le, számolni k... akcióival, mel... mányak az U... baja volt.

Kinos in gyűlésben. B... dalmi gyűlés... olvasásban e... szes tárcák... befejezése elő... zaton a nézők... s egyre harsá... dette hogy a l... gedve a birod... helyezkedésük... akinek szavai... ottak ki a te... rodalmi gyűlés... mok nélkül b... napirendet. A... ülésen fognak... mány és az ek... len előterjesz... ditvány ügybe...

Londonban husz százalé... ból jelentik: A... sen megünnep... hunyt lovason... lóját. Julius... sredeji utvonat... ni fogják a ha... A kocsiok ko... a bakon ülni... lesz, egymint... kori angol újs... gyen osztogat... mint látjuk, m... munkába fog k... közlekedésügy... mutatja, hogy... úzésre is telik.

Angol fal szabadult orosz... tik: Lym: Reg... izgalmas orosz... Egy vándor ál... lító vagonja eg... zuhant és szét... lán órási pánik... azonnal letiltó... izgalmas orosz... nyakába sikerü... kitotta a kötel... sel a legelső m... Az egyik teher... zett az oroszlá... zott izgalmas... nek végén a h... összemarcangol... esatáren. Az... megvadult fene... nyes kertjébe... verek is előke... va igazi afrika... dött ki. Az üld... zet boesáítottak... lővés sem volt... Smith nevű p... agyonlőtte a d... telenül terült... jelenetnek bizt... nézője volt és... végtelen sora... tésére.

Közgazdaság

Mivel indokolják a bukaresti nagybankok a kamatlábemelést

A bankbetétesek szokatlan arányban vonják vissza betéteiket, a hitelgények pedig nőnek

Bukarest, június 27. A legutóbbi események feszült helyzetet teremtettek a pénzügyben. A Banca Nationala bankjegyredukciója, Charles Rist tulenergiikus pénzügyi politikája, a Banca Franco-Romana fizetésképtelensége, a váltóóvások és inzulenciák növekedése a krízis jeleit mutatják. Az egyik nagybank igazgatója így jellemezte a helyzetet: a bankbetétesek szokatlan arányban vonják vissza betéteiket s ugyanakkor erős hitelgények mutatkoznak. Igaz ugyan, hogy a kivett betétek rövidesen visszakérülnek a bankokba, mert a magánköleszések rizikója sokkal nagyobb, mint a bankbetéteké s így a betétes mégis csak a bankban gyűmölcsözötteti pénzt. A mai helyzet azonban egyelőre kedvezőtlen a bankokra, melyek kamatlábemeléssel védekeznek. A Banca Nationala minden rendelkezése ellenére, a kamatláb 18-20 százalékra emelkedett fel a nagybankok is s ennek a következménye, hogy

Erdély, ahol a kamatláb alacsonyabb, nem tudja Bukarestet igénybe venni, hanem lehetőleg külföldi pénzzel fedezi magát. Bukarestnek ma nem áll módjában Erdélyben alacsonyabb kamattételekkel kihelyezni, viszont Bukarest szívesen adja meg az eddiginél magasabb tételeket. Enyhülés csak az őszre várható. Akkor kezd meg például az Institutul Banca Román is működését, s vele kapcsolatban számítanak arra, hogy a német és angol tőke Románia után is érdeklődést mutat. Általában remélik, hogy a lejstabilizáció jelen periódusát a normajelzés ideje fogja követni, amikor a gazdasági és pénzügyi viszonyok már stabilizáltá váltak. A következőkben újra egyensúlyba kerülnek. A stabilizáció áldozatokkal jár s most érezzük meg ezeket az áldozatokat. A helyzet a nagybankokra nézve az okos tartózkodás politikáját írja elő.

Hogyan fogják végrehajtani a tizszázalékos adóemelést

A forgalmi adó, Italmérsi illeték, látványossági adó és egyenesadók emelése

(Bucaresti-Bukarest, június 27. Az Uj Kelet tudósítójától). Tegnap röviden jelentették, hogy a kormány elhatározta az összes adók 10 százalékkal való felemelését. A kormány elégtelenségnek látja a költségvetés redukcója révén megtakarított összeget a deficit elkerülésére és ezért intézték az adóemeléshez folyamodott. Lapunk más helyen kommentáljuk az adók emelése által kreált új helyzetet. Kormánykörök hangsúlyozzák, hogy azért nem létesítettek új adókat, hogy kímélik a krízissel küzdő kereskedelmet s a kimerült adóalanyt. Így jutott a kormány a meglévő adók emelésének megoldásához. A forgalmi adót, amelyet annak idején Lapedatu volt pénzügyminiszter csökkentett, 10 százalékkal emelik. Az adót épen úgy fogják szedni, mint eddig, az árunak az országba való behozatalánál, vagy a gyárból való kikerülése alkalmával.

ezzer lejjig terjedő taxát vetettek volna ki. A pénzügyminisztérium azonban lemondott az illeték ily módon való emeléséről, amely kétségkívül sok önkényességre és visszaélésre adott volna alkalmat. Valószínű, hogy italmérsi engedély-illeték címen az illető helyiséget fizetett lakbér 50 százalékát fogja szedni az állam. Fejemelték ezenkívül a látványossági illetékeket is, mint arról már annak idején beszámoltunk. Minthogy pedig az ily módon elért összegek még mindig nem nyújtanak kellő fedezetet az államháztartás hiányosságaira, elhatározta a kormány az összes egyenes adók: a fizetési, globális és professzionális adók 10 százalékkal való felemelését. Az emelés úgy történik, hogy alapul az 1930. elején történt adókvetések veszik, amelyekhez 10 százalékot hozzáütnek.

Mihelyt megindul a gabonaexport, csökkenteni fogják a Banca Nationala kamatlábát. A «Dimineata» hivatalos

helyről úgy értesül, hogy azonnal, ni-helyt az export megindul, elsősorban a gabonakivitel és nagyborszábasu külföldi deviza jut az országba, a Banca Nationala ismét le fogja szállítani kamatlábát. A gabona nyári elraktározására egyébként idejekorán megtörténnek az intézkedések, hogy a közraktarokból az export akadálytalanul lebonyolható legyen.

Ausztriában vámmentes a puha tűzifa. Bécsből jelentik: A pénzügyminisztérium rendelete értelmében a puha tűzifára vonatkozó vámot a tegnap nap-tól kezdve hatályon kívül helyezi. A többi tűzifa-fajokra a vám továbbra is tennél.

Németországban már nincs szükség a hitelek korlátozására. A Reichsbank bankjegyredukciójának örfedetési aránya olyan erős kilengésbe mutat, a melyek szinte szokatlanul állanak a jegybankok történetében. Január 15-én a Reichsbank cirkulációjának a fedezeti aránya 63,3 százalék volt, április 15-én már csak 59,3 percent. A mély pont március 15-én volt, amikor csak 39,4 százalékos fedezete volt a banknak. Ez a reparációs krízis és az amerikai tőzsdei hossz idejű történet és a Reichsbank kénytelen volt hitelrestríktiók politikát alkalmazni, hogy a további fedezeti arányesökkenésnek elejét vegye. A hitelek korlátozása és a nemzetközi helyzet javulás a június 15-iki kimutatásban már észlelhető, amennyiben a fedezeti arány egy hónap leforgása alatt 39,4 százalékról 44,8 percentre emelkedett. A Reichsbankot státuszának ilyen gyors javulása már arra készteti, hogy a restriktiók politikát abbahagyja.

Emelkedik a Banca Nationala devizastokkja. Bukarestből jelentik: A Banca Nationala devizastokkja az utóbbi héten emelkedést mutat, míg a stabilizációt követő hónapokban a bank devizakészlete a külföldi adósságok fedezése miatt rohamosan csökkent, az utóbbi héten a bevett devizák mennyisége meghaladta a devizaszükségletet.

Varsóban megalakult a lengyel-román iparkamara. A kamara közli az érdekeltekkel, hogy június elsejével Varsóban Matejki-utca 4 szám alatt megkezdte működését a lengyel-román kereskedelmi és iparkamara, Ivanovskij volt lengyel miniszter elnökléte alatt. A kolozsvári kamara szoros összeköttetésben áll a új varsói intézménnyel, amelynek célja a lengyel kormány kereskedelmi kapcsolatok kiépítésé. Epen ezért a kamara tagjait kéri, hogy bármilyen irányú információért, vagy támogatásért forduljanak a varsói román-lengyel kereskedelmi és iparkamarához.

A bukaresti nemzetközi rádió-kiállítás szeptember elseje és 20-ika között lesz megrendezve. A kiállítási szándékosok vagy azok, akik a kiállítást meg akarják látogatni, forduljanak felvilágosításért a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarához.

TÖZSDE

DEVIZAK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	324250-324250	—	—	49150	384250	1103250	13676	65005	192450
Newyork	16875-16875	51975	519675	265620	16875	57340	71130	3877	—
London	81675-81675	251975	251975	12393	81675	2780	344675	16750	48481
Páris	650-650	2033	203325	—	650	224350	2781	13210	30125
Milano	88150-88150	2719	271850	13800	88150	3000	3717	17672	829125
Prága	49950-49950	153975	1539	—	49950	169850	210475	—	296
Budapest	2975-2975	9065	90640	—	2975	—	12394	58875	—
Belgrad	297-297	91275	91262	—	297	107	124862	5932	176
Bukarest	—	30850	30850	1515	—	340	42150	20350	59
Varsó	1905-1905	5825	5825	—	1905	642750	7969	37975	—
Bécs	236750-236750	7304	7304	—	236750	805950	—	47435	—
Berlin	4018-4018	12386	12385	—	4018	1366850	16938	80480	—

Száz lej árfolyama: Zürich (utó) 30850, Páris 1515, Budapest 340, Bécs 42150, Prága 200350

...hamvai elő...
...nagy vezetése...
...A vitések...
...Valkó Gyula...
...édesmondott...
...szerep...
...49-iki ma...
...ésután...
...helyez...
...óra 48 perc...
...hova este...
...fogadtatáson...
...ster, Buda...
...Sipőcz...
...tanács élén...
...külön...
...után a...
...és a me...
...kürton...
...a kopor...
...helyez...
...este fél hét...
...fővárosba...
...tábornok...
...szágból haz...
...pályaudva...
...a hamvakat...
...öltözetben...
...rai és kato...
...teljes ma...
...vívó kopor...
...veztek és a...
...édes tartott...
...ben a szó...
...A kísérő...
...legbiztons...
...tán a vonat...
...és Ma...
...a magyar...
...Budapestről...
...entán letar...
...gyilkos rész...
...szétek meg...
...a vallomása...
...ampolgár és...
...ok részére...
...Az igazság...
...ntótt a ma...
...ezett kiada...
...Pál Antal...
...esetén bizo...
...tagadják s...
...ben ítéletet...
...nyilatkozata...
...róból jelen...
...énken kom...
...erelnők po...
...yilatkozatát...
...ségi kérdést...
...einek állás...
...eni. E nyi...
...a kormány...
...tagjainak a...
...entései tet...
...a, német...
...ek, kérvé...
...és közgaz...
...sokszoros...
...roda. Str...
...főzők...
...rtás...
...ét...
...o szónok...
...szétek:...
...sztrószky...
...ok. —...
...lej...
...rányában...
...letben

EGY BORZALMAS ÉJSZAKA

Írta: MI SOSCSENKÓ

A jó ég tudja: mire való ez. Irni, irni, és megint csak irni. Ne nevéss, kedves olvasó!

Te természetesen azt fogod mondani, aki ir, azért ir, hogy pénzt szerezzen vele. Igenis, pénzt.

Nekem hiába mondanak az emberek mindenféle képtelenséget idealizmusról, benső szikszégről, művészi szabadságok kiéléséről. Minden csak szemfényvesztés. Igenis, ezek a gaz írók nem irnak másért, csak a pénzért. Épen elég példa van arra, hogyan híztak meg a szerző urak.

No persze, a pénz! Az ember megkapja a kicsi pénzt, ez az igazság, de mondja meg nekem valami, mit lehet kezdeni az ilyen honoráriumokkal. Az ember tüzelőfát vesz, hogy épen meg ne fagyjon. Az ember vesz egy pár cipőt az asszonynak. Punktum! Vége!

A nyomorult pénz!... És hol vannak az ideálok? Hol vannak a nagy zseniális eszmék?

Egyébként ha nem lenne az a kicsi pénz, a szerző bizonyára már régen szegre akasztotta volna az irodalmat. Eltörté volna a tollát és a pokolba kergette volna az egész írói mesterséget. Mert valóban a mai olvasó az embert kétségbe ejti. Az olvasó a francia és amerikai regényeket egyszerűen falja. Ellenben saját íróinak a regényeit, az oroszokat, még csak kézbe sem veszi. Nagy, gradiózus fantáziával megirt művek és egy bizonyos tárgy, egy bizonyos téma — jó lenne tudni, hogy milyen — ez az, ami kell az olvasónak, ez az, ami imponál neki. De honnan vegye ezt az ember? Honnan szerezzen gradiózus eszméket, holott az orosz valóság, az orosz köznap egészen más természetű.

Lesznek, akik azt az ellenvetést fogják a szemembe vágni: hiszen itt volt a forradalom!

Persze, persze, ez már valami gradiózus, valami nagyvonalú, új és tele van szokatlan lendülettel. Csakhogy ennek más bibije van.

Próbáld csak meg leskiccelni a forradalmat. Jobbról és balról fogják feléd kiáltani: hamis, ez hamis beállítás, ez nem felel meg hiven a történéseknek, ez nem eléggé tüzetes! Lesznek, akik keresni fogják a forradalomról írott könyvekben az ideológiát és akkor lanyhan azt fogják mondani: nono!...

De honnan legyen az ember tüzetes? Többed kérdem tisztelt olvasó, honnan vegye az ember a tüzetes módszereket, honnan legyenek az embernek tiszta ideológiái, ha — bevallom, úgy mint én — az ember polgári családból származik és ha az ember a polgári érdeklődést még mindig nem tudja kiirtani magából.

Mi ez a polgári érdeklődés? Az átkos tulajdon iránti ósztón, vagy a szép virágok iránti szeretet, a klubfotelek, vagy a csipkefüggönyök.

Kedves olvasó! Bele lehet örülni, milyen rosszul meg az orosz írók. A külföldi írók minden mindegy. A külföldi író nagy, gradiózus fantáziákat tálat elhibéd, vagy egzotikus állatok és emberekből alkotott giccsot, vagy pedig hősét felrópiti valamilyen rakétahajóban a holdig, esetleg azon túl is.

Az írói felelőségnek természetesen ezekben az írásokban semmi nyoma.

Próbálna csak meg valaki közülünk felküzdeni a mi orosz mérnökeinket egy ilyen micsodában a holdra! Milyen kacagás keletkezne ebből, micsoda guny és kritika és milyen felháborodás a fecsegő író ellen!

Az ember azonban mégis ir, holott jól tudja, milyen kilátástalan ez az egész mesterség.

Csakhogy itt van, hiába, itt van az írói dicsőség.

A dicsőség? Milyen dicsőségről van szó? Arról talán, hogy az ember megörökíti a nevét?

Ki tudja megmondani teljes határozottsággal, hányszor fog még megfordulni a

világtörténelem és ki tudná előre megjósolni, miként fog a föld fejlődni geológiai szempontból?

E történelem szerzője nemrégiben azt olvasta egy német filozófusnál, hogy a mi egész ragyogó életünk, kulturánk egész virágzása ugyszólván nem egyéb, mint egy átmenet a jégkorszakból egy másik jégkorszakba.

Amikor ennek az irásnak a szerzője ezt olvasta, háta megborzongott.

Tény és való! Tedd csak félre pár percre napi gondjaidat és próbáld elképzelni magadban: valamikor a mi korszakunk előtt, hatalmas, híres kulturák virágoztak. És mi lett ezekből a kulturákból? Füst és hamu! Most is afféle kulturavirágzásban élünk. És ez is egykor füst és hamuvá válik.

Meglehet, hogy nekünk ehhez semmi közünk.

Mégis mindegy: nem is valami rossz érzés az a tudat, hogy minden egykor el fog múlni, hogy minden ezen a világon időleges és véletlen és minden az örök változásnak van alávetve.

Van valami, mi arra kényszerít, hogy gondolkozzunk saját famózus életünkről. Komor, sötét gondolatokat termelünk ilyenkor.

Itt egy példa.

Te írtál egy darabot. Már a helyesírásaid alapos bajaid voltak, nem szólv a stílusról és egyebekről. És tessék — mondjuk — ötszáz év múlva valami hatalmas memmut le fogja taposni roppant lábával, ormányával megpiskálja, körülszagolja és végül elröpíti, mert élvezhetetlen ganój.

Valóban, reménytelen és vigasztalan állapotok. Mit használ a pénz, mit használ a hírnév, mit használ a becsület? Ami mindezekből megmarad: az bosszúság, szomorúság és kétségbeesés a mai irodalmi állapotok fölött.

Az élet voltaképpen nem egyéb bohózatnál, semmi egyéb! Szomorú, ostoba komédia!

Egyek csak ki egyszer a falvakba és nézz körül! Egy csunya, régi, omladozó parasztház, körülötte kerítés, de ez is már csak volt. Látsz egy sovány aszott tehenet. Az ember fel tudna ordítani a fájdalomtól, amikor meglátja. A tőben hasig trágyában heve. Parva vigasztalanul pendlik ide-oda, egyre csak rág és rág. Egy öregasszony szürke perkalban ül valahol és valamin dolgozik. Egy kakas peckesen sétál.

Milyen unalmas! Milyen szánalmas képi! Milyen szomorú!

Azután előkerül valahonnan egy mocskos paraszt, vöröshajú, szikár és hervatag, olyan épen, mint egy régi, kiszáradt kőr, odamegy az öreg szipirtóhoz, ránevet színtelen vizenyős szemével, nézi a kezét, ásít, riszálja a torkát, aztán a lábát vakarja és valahogy kiböki.

No igen... Azt hiszem, legfőbb ideje... hogy teát főzz és hogy lefeküdjünk. Megint elmúlt egy unalmas nap.

Azután elmennek, megisszák teajukat és lefeküsznek a fülükre.

És ha az ember ezt olvassa, akkor megkérdi magától: hol maradt a gradiózus képzelet?

No igen, kedves elvbarátaim. De honnan vegyünk fantáziát. Tessék megmondani, hogy lehet összhangba hozni a köznapot a gradiózus képzelettel?

Vagy tessék bejőnni a városba!

Mit lát az ember a városban? Néhány fénylő lámpát az utcákon. A polgárok emberi méltóságuk büszke tudatában fel és alásétálnak. Milyen szomorú, milyen szánalmas valami! És hol a gradiózus fantázia?

Hát csak sétáljanak!

Tisztelt olvasó! Próbáld meg megegyezni! Végy magadnak fáradságot! Menj csak a sétáló polgárok után és nézd, milyen értelme van ennek a fel- és alásétálásnak. Ostoba, banális, semmitmondó dolog.

Vagy azért sétál, vagy rohan, hogy há-

rom rubelt kérjen kölcsön, vagy azért, hogy ne kóssa el a randevut. Ebben az utóbbi esetben, ha megtalálta hölgyét, odaül szemben vele és valamit odamotyog neki a szerelemről, vagy talán nem is motyog, egyszerűen ráteszi kezét a térdére és nagy érzéssel rámered a szeméi közé.

(Folyt. köv.)

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

A Nemzeti Színház és a Román Opera heti műsora:

Péntek, június 28: Szóktetés a szerájból. Vasárnap, június 30: Nápaata (Utolsó előadás.)

A magyar regényirodalom legújabb remekel:

1. Bibó Lajos: Anyám! A modern magyar társadalom nagy regénye. 2 kötet, művészi egészvászonkötés — — — — — Lei: 612.—
2. Földi Mihály: Az utolsó álarc. Ujszerű regény a színészvilágból. Finom egészvászonkötés — — — — — Lei: 313.—
3. Móricz Zsigmond: Az ágytakaró. Magyar zamatu történet. Izléses vászonkötés — — — — — Lei: 408.—
4. Szomorú Dezső: Térjete meg végre hozzám. Különleges témák kis novellákban. Szép egészvászonkötés — — — — — Lei: 245.—
5. Zilahy Lajos: Valamit visz a víz. Ragyogó meseszöveg, mesteri lélekelemzés. Csinos egészvászonkötés — — — — — Lei: 232.—
6. Babits Mihály: Halál fia. Regényes korrajz a magyar középsztályról. 695 oldal, díszes egészvászonkötés — — — — — Lei: 632.—

Napjaink leghíresebb regényei:

7. E. Diding: A világpók. Az arany és rádium regénye. Modern egészvászonkötésben — — — — — Lei: 232.—
8. Dos Passos: Nagyváros. New-York regénye, minden bűne, minden gyönyöre. Impozáns egészvászonkötésben — — — — — Lei: 398.—
9. Hutchison: Az asszony, aki pénzt keres. A cím beszél. Elegáns egészvászonkötésben — — — — — Lei: 320.—
10. Blasco Ibanez: Mindenki asszonya. Regény korunk emészto tüzeröl: a hízartériáról. Szép egészvászonkötésben — — — — — Lei: 272.—
11. Mereszkowszki: Leonardo Da Vinci. Egy rendkívüli művész regénye egy rendkívüli korban. 2 kötet, piros luxusvászonban — — — — — Lei: 327.—
12. G. De Verona: Cleo, divatszalon. Merőben ujszerű, forró szerelmi történet. Elegáns egészvászonkötésben — — — — — Lei: 245.—
13. Zilahy Lajos: Két fogoly. Forró szerelmi történet a nagy háborúból. 2 kötet, elsőrangú vászonkötésben — — — — — Lei: 544.—

Kaphatók az UJ KELET könyvosztályában.

SZABÓ IMRE
uti jegyzetei

AZ UJ BALKÁN

a közeli napokban megjelenik.

A Balkán népei a béke tizedik évében

A balkáni zsidóság az új világhelyzetben.

Besszarabia, Bukovina, Erdély, Dobruza, Orománia, Bulgária, Törökország, Jugoszlávia, Görögország.

Ara 220 lei.

Előjegyzéseket elfogad az Uj Kelet könyvosztálya

MOZI

GRAND

kerti mozgó műsora a városháza udvarán Péntek este kilenc órakor: Harold Lloyd egyetlen idei filmje: A gyáva hős. Szombat, vasárnap hét és kilenc órakor: Farkas-sziget, exotikus dráma. 16. szerepben Donald Deith és Alice Mills.

CORSO-filmszínház műsora:

Péntek 5, 7, 9 órakor: Csárdáskirályné. Kálmán Imre örökszép operettje. Főszereplők: Líane Haid, Oscar Marion, Rádai Imre. Előjáték: Szenzációs Ufa világhírűd.

Szombat 5, 7, 9 órakor: Csárdáskirályné. Kálmán Imre örökszép operettje. Főszereplők: Líane Haid, Oscar Marion, Rádai Imre. Előjáték: Szenzációs Ufa világhírűd.

SZERKESZTŐ
Ejeli telef.
KIADÓHIVATAL
Str. Ba
ELŐFIZETÉS
Egész
Félre
Negyedr
Egy hóna

X. Útelyar
1929 jun
* 5589

Amíg eg vaslat e

Molnár Feren
gón szellem
aki hónapok
básu. világrszó
kos kötetre terj
a teremtés vágy
író hosszas tép
hogy a regény
egy dráma ker
idő múltán cél
egy novellába s
lőit. Végül is ez
gorodik össze
hosszu hónapok
„Pest jekelére f
A közigazgat
is valahogyan a
mas, nagyszabá
melynek az lett
gyökeresen me
mai arculatát.
pezte a törvény
eredeti elgondol
igazgatási életét
autonomia és a
A törvényjavasl
hangoztatták a
élet a községek
épül fel, ez visz
önkormányzata
ei Rámutatnak
legeklatásabb
fejlődés szikszég
nek parlament
haza” tulajdonk
Az ország kö
dasági viszonyai
tartományi deco
megváltoztatni.
dulva, hogy az
lón földrajzi eg
ciális gazdaság
problémaik van
dására az e sp
posan ismerős t
előra kreált org
reform véget ak
ságok felállításá
állapotnak, hogy
legkisebb ügyes
seért is kénytel
gálni, hogy aztá
vedje a bürokrá
által korruptna
összes kellemetle
Mint mondott
alkotó és a nyu
megvető reform
gatósi törvény
azonban még na
kulisszák mögöt
ne egy alapsu
rat. A hipern
siettek a világr
vaslatot részint
dig Budapestről
nyilvános célza
nemzeti egységé
letek felállításá
zonyítékul. A kö
azért jelentett k
kisebbséglakta
kezekbe került
Akadtak subtili
tatták, hogy a k
kormányellenes
közigazgatási sze